Tänast lehte 10 leheküljе

KAJA

Ilmub igapäew.

Trükk numbri hind 3 marka

Toimetus, Tallinnas, Suur turg 16, könetraat 3-12, awatud k. 9 h. — l. 10 õht.
Hõsine wal wekord, „Ühiselu" trükikojas, könetraat 1-80.
Talitus, Suurturg 16, könetraat 5-81. awatud k. 1/29 hom. kunl k. 6 p. l.
Abitalitused:
Tartus, Suur turg 8, 3. korral, Wilsandis, Tartu mnt., Mooseri m., Pärnus, Rüütli mnt. 41.
Peatoimetaja könetund k. 10—11 hom. könetraat 2-85.
Arijuhataja könetunnid kella 1/210—1/211 hom. ja 3—4 p. l., könetraat 5—81.
Aadress kirjawahetuseks: „Kaja" Tallinn, postkast 28.
Tarwitam. jäänud kirjatõõd häwitatakse ära, kui tagastamiseks postmarkidb juurdelisatud ei ole. Ägale käsikirjale tuleb saatja nimi ja aadress alla kirjutada. Ilmumata, tasunõudmine, kui käsikiri mitte aktalise kirjasaatja poolt ei tule.

Tellimise hind.

Postiga:		Isearawitses:	
1.	kuu peale 75 mrk.	1. kuu peale	68 mrk.
3.	„ „ 225 „	3. „ „	204 „
6.	„ „ 450 „	6. „ „	408 „

Wäljamaale 1 kuu peale 200 marka.
Aadressimuutmine 20 marka.
Tellimist wõtawad wastu talitus, abitalitused oma tellimiste wastuwõtjad ja kõik Wabariigi postkontorid. Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal ja mitmes muus wälisriigis wõtab iga kohalik postkontor „Kaja" tellimist wastu.

Kuulutuste hind:
Üks millimeeter ühel weerul: lehe esiosas 5 mrk tekst keskel 6 mrk., kuulutuse lõpul 3 mrk.
Kuulutust wõtawad wastu kodumaal talitus, abitalitused ja agentuurid. Soomes — Sanomanlehtien Ilmoitustoimisto, Helsinki; Saksamaal ja Austrias — „Ala" Vereinigte Anz. Gesellsch., Berlin, Krausenstr. 38,39 Lätis — Ed. Pegholi, Skolnu ielā, Riga.

Nr. 230. Reedel, 31. augustil 1923. V. aastakäik.

Suurem saadetus — Inglise ja kodumaa wabrikutest — willast meesterahwa palitu ja ülikonna, naisterahwa mantli, kostüümi ja kleidi riiet

kohale jõudnud ja soowitame rikkalikus wäljawalikus odawa hinnaga

Tartus, Kaubahoowis nr. 6—7
Telefon nr. 156.

Tschernow, Luksep & Ko.

Kõige kõrgemäärtuslisem nisupüül, mis Eestis saadawal, on

A/S. „Rotermanni tehase" nisupüül

wues nisupüüli weskis puhtast läpastamata nisust jahwatatud

Müük kauplustes ja Tallinna ladust, Jaama tn. nr. 1, tel. 373

Rahwasteliidu konwerentsi Eesti delegatsioon sõitis eila Genfi.

Rahwasteliidu täiskogu istangjärgule, mis 3. sept. Genfis algab, sõitsid meie esitajad — kindral J. Laidoner (riigikogu wäliskomisjoni esimees), sõjaminister A. Anderkopp ja wälisministeeriumi sekretäär Kask eila õhtul Tallinnast wälja.

Wähemusrahwuste esitajate märgukiri riigiwanemale.

Soowitakse wähemusrahwustele rahwuswaheliſt kaitset rahwasteliidu kaudu.

Nagu Tallinna Saksa leht teatab, on eila Saksa, Wene ja Rootsi wähemusrahwuste esitajate poolt riigiwanemale K. Päts'ile ära antud märgukiri, milles walitsusele soowi awaldatakse, et ta 3. sept. algawal rahwasteliidu koosolekul, kus arutusele tuleb ka wähemusrahwuste küsimus Eestis, teataks, et ta põhimõttelikult nõus on tunnistama rahwuswaheliſe kaitse tarwidust wähemusrahwustele. Märgukirjas tähendatakse, et kui walitsus sarnase põhimõtte omaks tunnistab, siis tarwis ei ole rahwusliſi tüliſid ette kanda rahwuswaheliſele koosolekule, mis wälismaailmas lugupidamiſt Eesti wastu ainult wähendaks.

Teiſelt poolt tähendatakse märgukirjas, et sarnase kaitseküsimuse tähtsus ulatab ka kaugele üle meie riigi piiride. Iseäranis on see tähtis Eesti asunikkude kohta Wenemaal. Kuigi Wenemaa praegu ei ole rahwasteliidu liige, wõib ometigi tulewikus juhtuda, kus rahwasteliidu autoriteetlik sõna ka Wenemaa kohta maksab. Edasi on rahwuswaheline wähemusrahwuste kaitse tähtis ka Eestiga lähedalt sõbralikkude riikidele, nagu Ungari, kus suur osa rahwuseſt elab wähemusrahwustena naaberriilides. Sellepärast on meie wähemusrahwuste arwates soowitaw, et Eesti pretſedendi loomiſega wõiks toetada oma suguraḥwaſt.

Märgukirja lõpuks tähendatakse, et rahwuswaheline kaitse wastab üldiſelt ajawaimule, ja awaldatakse lootust, et walitsus, selle kaitse tarwidust tundes, osa kutsuks wõtma wähemusrahwuste esitajaid deklaratsiooni kokkuseadmiſeſt, mis Eesti poolt rahwasteliidule kawatsetakse ette kanda.

Märgukirjale an allakirjutanud: saksaste poolt — Saksa-Balti rühma esimees G. Kress, wenelaste poolt — Wene rahwusliidu esimees Gorjshkow ja riigikogu liige Grigorjew ning rootslaste poolt — Rootsi rahwusliidu esimees H. Pöhl.

Nii meie wähemusrahwuste märgukiri, mille lühikese kõnega esimene allakirjutanuteſt eila riigiwanemale K. Päts'ile edasi annud.

Sel puhul tähendab „Rev. Vote": „Wähemusrahwustel on tähendatud küsimuse lahendamisel tähtis kõige pealt põhimõtte tunnistamine wähemusrahwuste rahwuswaheliſe kaitse kohta. Kui korra on põhimõtte üle kokkuleppele jõutud, wõiwad waewalt üksikasjalikuma asja käsitamise juures raskuseſ tekkida."

ROYAL

ESITUSED EESTIS.

Ameerika kirjutusmasinad ROYAL
arwemasinad Original-ODHNER
ja RECORD
dikteerimise aparaadid PARLOGRAPH

Ladust saadawal kõiksugu kirjutusmasinate ja paljundusaparaatide tarbeasjad mõõdukate hindadega
Ainsam Eesti eri-töökoda kirjutus- ja arwemasinate ning paljundusaparaatide parandamiseks

W-d LOUN & SCHITIKOW, Tallinn, Niguliste uul. 18, tel. 13-37

Tsirkus „Kontinentaal" Täna, 31. augustil s. a. Naeru- ja lõhuõhtu

Publikumi pailapse Charli Chaplini au-õhtu
ja kolmekümneaastane sünnipäew.

Täna Chaplin haruldane! Täna Chaplin ekstaasis! Chaplin — ratsutaja! Chaplin dresseerija! Chaplin akrobaat! Chaplin õhus. Chaplin ühes Theodor ja Koko'ga päewapiltikud. Ja muu löökeeskawa 4-as jaos.

Dresseeritud tiigrid. Hinnad harilikud. Algus punkt kell 8.15 min.

Rukki ja taliwiki seemet
soowitab
Eesti Seemnewilja Ühisus
Tartus, Suurturg nr. 10, könetraat 1-58.

Kas on mõeldaw?

Kätte on jõudnud haridusministri määrus, et usuõpetust neljas esimeses klassiis 2 tundi nädalas, V. ja VI. klassis 1 tund nädalas õpetada tuleb. Nii kaua, kui see määrus weel ilmunud ei olnud, oli weel lootust, et haridusminister oma esialgse seisukoha uue läbikaalumise alla wõtab, sest et ajakirjanduses selle wastu kohe põhjendatult oli häält tõstetud. Nüüd, kus ometigi see usuõpetusele saatusline määrus ilmunud, ei tohi enam waikida. Kuna algkoolides töö juba alganud, tuleb seda kiiremini see määrsamm parandada.

Kõigepealt küsimine härra haridusministrile. Kas ta on iial usuõpetust koolis käsitanud? Kas ta on enne oma määruse wäljaandmist asja läbi rääkinud nendega, kes usuõpetust on annud? Harilikult toimetatakse nõnda. Miks ei ole siin nõnda toimetatud? Kas meelega wõi kogemata? Kummalgi korral tuleb seda kahetseda, sest et ebaõnnestanud määrused selle tagajärjeks on. Kas on ülepea mõeldaw ühe nädalatunni juures usuõpetuse alal midagi ära teha? Kui seda eitada tuleb, kas siis ei ole see määrus otsekohesteks rahwahäältetuse tagajärgede pilkamiseks?

Jah, kui leppida wiimasel kooliõpetajate kongressil wastuwõetud resolutsiooniga, et usuõpetust tuleb koolides käsitada refereerimise metoodi järele, siis wõib ühe tunniga nädalas läbi saada. Aga see oleks usuõpetuse surmuks löömine. Prof. P. Põld omas kawatsustes annab usuõpetusele tähtsad ülesanded. Ehk on ta nii lahke ja awaldab oma arwamist selle kohta, kas on ühe nädalatunni juures wõimalik osaltki tema kawa teostada.

Kõigis ainetes on pealiskaudsus lapse hingeelule kardetawaks waenlaseks. Kahewõrra kardetaw on ta usuõpetuse alal. Mitte referaatisid, külmi, ükskõikseid referaatisid uskude üle ei nõua meie rahwas, waid **ristiusu õpetust**, mis nende noored südameid soojaks teeb, mis neid äratab ja elustab kõrgemale, aatelisemale püüdmisele. Niisuguse usuõpetuse aga teeb haridusministri kawa wõimatuks, seepärast peame nõudma, et asi rutuliisel korral muutmist leiaks.

Kust peab wiga otsima?

Kui keegi tähelepanelikult ajakirjanduse teateid jälgib, mis leiduwad seal pealkirja all: „Õnnetused ja kuritööd", siis näeb ta peagi, et kaks asja kohutawal wiisil wiimasel aastatel on korduma hakanud: wägistamised ja enesetapmised. Nende rohke kordumine äratab hirmu, imestama paneb, kui külmalt sellest nähtusest mööda minnakse. Neid nähtusi registreeritakse, aga ükski ei wõta waewaks, nende sügawamaid põhjusi üles otsida. Neid loetakse, aga suur hulk ei jooli neist. Mõned, kes pisut kohkusid, ütlewad mõne hukkamõistwa sõna omaste wastu ja lähewad siis päewakorrale üle. Oelgakse: mis sinna wõib parata, kui see ka hea ja ilus ei ole? Ajawool on juba niisugune! Ehk on ka parem, kui rikutud elu lõpetatud on, kui et ta omale ja teistele koormaks saab. Parem ots hirmuga kui hirm ilma otsata. Ja wägistamised? Ikka on ju üksikuid juhtumisi ette tulnud, kas nende pärast maksab ärewaks minna? Tõsi, kahetsemise wäärt on ohwrite seisukord, aga loomaks muutunud tooreks läinud inimesi on ikka olnud ja saab ikka olema! Need on paratamata nähtused rahwaste elus! Nõnda waigistatakse piinlikku tunnet, mis jõudames ärkas, ja tähelepanu pöördub teiste, lõbusamate asjade peale.

Ja siiski — nii kergesti ei tohiks keegi neist nähtustest mööda minna, wähemalt mitte keegi, kes oma rahwast armastab ja kellel rahwa hea käekäik südame peal on. Meie ei taha ju mitte, et meie rahwas üksnes majanduslisselt edeneb, waid et ta ka seestpidiste omaduste poolest areneb, et tema kõlblus kaswab, tema iseloom kindlamaks saab, kõrgemale järjele tõuseb, ühe sõnaga, et tema õige ja tõsise edu teele asuks. Otse seepärast ei wõi ega tohi meie enam, ülewal nimetatud nähtustest külmalt ja üksköikselt mööda minna, waid aeg on, et meie ajakirjandus, meie awaliku arwamise kandja ja looja, asja kohta tõsiselt seisukoha wõtaks. Meil ei ole siin mitte enam üksikute juhtumistega tegemist, waid nende sagedaje kordumisega, mis asjaolule hoopis teise, hoopis tõsisema ilme annab. Aeg on, sügawamale tungida, põhjusi otsida ja nende wastu kõige tõsidusega wõitlusesse astuda.

Enne sõda oli tõepoolest tegemist üksnes üksikute juhtumistega. Aga kui wäga mõjusid nad siis! Kogu rahwas kohkus. Ajakirjandus rääkis neist kaua. See oli ju kuulmatu! Kuidas wõis see juhtuda? Ja nüüd korduwad lood — aga muud ei midagi kui lühikene teade peenikeses trükis ajalehe wiimasel leheküljel! Kas oleme meie siis ise ka tooremaks ja üksköikselmaks läinud? Kas hakkame selle kõigega harjuma, wõi oleme juba harjunud? Aga kas tohime siis sellega harjuda? On ju asju ja nähtusi, millega kõlbliselt kõrgel järjel seisew rahwas mitte iial leppida ei tohi! On asju, mis nii loomuwastased on, et kogu meie seestpidine elu oma tundmustewallaga selle wastu protesteerib. Kas eneseta pmised ja wägistamised ei käi ka niisuguste asjade hulka? Kus on kultuur-rahwas, kes tapmist oleks heaks kiitnud? Ja tapmine jääb tapmiseks, kui ta ka eneseta pmine on! Ja wägistamine on tapmine, weel hirmsam ja jäledam kui ihuelu häwitamine!

Seisukord hakkab tõsiseks muutuma. Wõtke kas wõi käesolewa aasta ajalehed kätte ja jälgige: tapawad endid koolilapsed ja wanad naised, noored tütarlapsed ja noored mehed. Tapawad endid: ühed elutüdimuse pärast, teised eluhäda pärast, ühed et ähwardawa karistuse eest kõrwale hoida, teised et häbist pääseda, mitte nädalat ei lähe mööda, kus selleta rnaseid sõnumeid ei kuuleks.

Ennewanasti mõisteti eneseta pmist terawalt hukka. Isegi kirik astus waljusti eneseta pjate wastu üles: neid ei maetud mitte kiriklise auga, isegi mitte surnuaeda, waid kuhugile surnuaia müüri taha, ilma kirikukella löömata, ilma õpetaja kõneta. See oli liiga wali ja karm ja ühtlasi ka ülekohtune wäljaastumine. Meie päewil on inimesed pehmemaks ja õrnemaks läinud. Räägitakse, „wabasurmast", ja arwatakse ilusa nimega kõik kinni katnud ja heaks teinud olewat. Kumbki teguwiis ei ole õige: hukkamõistmisega ei ole asi parandatud, kinnikatmisega ei ole õige abi leitud.

Mitte eneseta pmine ei ole see pahe, mille wastu tuleb kõigest jõust wõidelda, waid on üksnes seestpidise pahe wäljaspidine ilmutus, nii kui palawik mitte ise haigus ei ole, waid üksnes haiguse tundemärgiks, sest et ta haiguse tagajärjeks on. Poleks haigust, ei oleks ka mitte palawikku. Ei oleks seestpidist pahet, ei oleks ka mitte eneseta pmist!

Kus peitub wiga? Milles seisab pahe? Meie oleme ju töös tugewaks läinud, wõitluses karastatud, kannatustega harjunud rahwas. Meie lähem minewik wõidurikka wabadussõjaga annab selleşt hiilgawat tunnistust. Kas oli ehk wibu liig pingule tõmmatud, nõnda et murdus? Küll mitte wäljaspidi, aga seestpidi? Wõi on juurem wabadus ja iseseiswus, juurem aineline jõukus meid nii ruttu hellitanud, et meie midagi enam kanda ei jõua? Ei ole enam endist wastupanemise jõudu ja piiriwust? Wõi on meil teisal sügawamaid põhjusi otsida? Kas on meie rahwa kaswatamises ehk wigu tehtud, mille paratamata tagajärjed niiüd päewawalge ette astuwad? Kas ehk on meie rahwa elust jõud ja tegurid kõrwaldatud, millel paha mõju oli ja nüüd hakkab mädanik rahwa üdisse tungima? Nõnda wõi teisiti, asi tuleb põhjalikn kaalumise ja arutamise alla wõtta.

Ja siis wägistamised, kui kohutawalt suur on ohwrite arw! See paneb ometi järelmõtlema!

Siis ei ole selleşt küll, et meie wälispidiste nähtuste juure seisma jääme. Sügawamale peame tungima. Kus kaelud kaswawad, seal on soomülgas all. Kus rahwa elus paised tekkinud, on see tunnistuseks, et seestpidi midagi mäda on, mitte üksnes kuritegewuses tooreks ja julmiks läinud kurjategijaid leiame wägistajate seas, waid ka päris noori, poisikeseohtu mehi. Tõesti, siit wõime kindlasti järeldada, et meie noorte juures on midagi kahe silma wahele jäetud, midagi, mis otsata tähtis on olnud. Siin ei aita seepärast enam waljud karistused. Wõib olla, et nad mõnda hirmutawad, tagasi kohutawad, aga õigem on ometigi meie noortele midagi eluteele ligi anda, mis neid hoiab niisugusele teele sattumast. Arstid seisawad juba ammu sellel seisukohal, et profülaksis parem on, kui terapii, see tähendab, et terwet inimest on haiguse eest kergem hoida, kui haiget inimest jälle terweks teha. Seda läheb tarwis, et meie noored seestpidi jälle puhtad ja tugewad olekşid, nõnda et neil jõudu, seestpidist jõudu oleks, ise oma üle walitseda ja oma kiredele rauad suhu panna.

Siit selgub, et meie wõitlust pahe wastu mitte üksnes kohtumiku hooleks ei tohi jätta. Warem, palju warem peab wõitlus algama. Ka kohtunikul ja teadusel on siin oma suured ülesanded. Tuleb teesid otsida ja leida, kuidas loomaks läinud inimesi jälle taltsaks ehk wähemalt seltskonnale kahjutaks wõiks teha. Aga peatöö ja tähtsam ülesanne lasub siin kõigepealt lastekaswatajate peal, nii kodus kui koolis. Kõik abinõud tulewad ära kasutada, kõik tegurid, nii palju kui neid iganes on, tulewad tööle panna, et kohutawad nähtused meie rahwa elust jälle kadunna hakkaşid. Tarwitada tulewad selles mõttes kõik uuemad määrused koolipõllul, sest nad juhiwad kõige tõsisemal wiisil tähelpanu otse kooli kaswatuslise küljc peale. Selles mõttes tuleb ka terwitada usuõpetuse käsitamist koolielus. Siin on rahwal asjast jügawam arusaamine olnud, kui nii mõnelgi wäga targal koolimehel. Peab meie noorsugu seestpidi tugewamaks, aatelisemaks minema, siis ei wõi ega tohi usuõpetust kõrwale jätta. Kui ta ka mitte ainumaks abinõuks ei ole selle jihi kättesaamiseks, siis on ta ometigi üks tähtsamatest abinõudest. Aga otse sellepärast paneb see tõsiselt mõtlema, et siitsaadik kõigis riigi poolt ülewalpeetawates, puht-humanitaarsel alusel seiswates asutustes (nõdrameelsete hoiupaigad, noorte kurjategijate parandusmajad, wanadekodud, kurttummade koolid j. n. e.) usuõpetusele ei ole maad antud. Kahetseda tuleb, et seal kaswandikud ilma usuõpetuse mõjuta üles kaswawad, ja pärast ellu astudes ilma seestpidise toeta tööle asuwad ja kergesti hädaohuks muutuwad nii riigile kui seltskonnale.

—us.

oooooooooo

Warastud koer

Walge foksterrier, kahe musta lapiga kaela peal ja seljas, tsirkuse direktor Adolfi oma. Sellele kes juhatab, kust wõib koera kätte saada, antakse hea tasu.

„RUBEROID"

on kõige odawam ja parem katusekatmise-materjaal.

Peaesitaja kontor „Edasi" Tallinn, Sauna uul. 3. Telef. 3-69.

Ruberoidi müüakse paremates ehitusärides

Inka warandused. 70

Sir John Retcliffe romaan.

Ristikandja ja ohwitser nägid äkki Tuuleõie saledat kuju warjust wälja tulewat ja kergel sammul üle platsi ruttawat.

Comeo tõukas kartmatult kõrwale sõdurid ja naised, keda niisugune julgus alguses kohmetuks tegi, astus surmawaludes wisklewa mehe juure ja tõmbas tal kindla käega tulise tuha haawade pealt. Siis kargas ta kaljulohu juure, kuhu mäeoja wesi kogus, kastis oma willase räti kiilma wette, tuli mehe juure tagasi ja pani räti kema suitsewa pea peale.

Kirjeldamatu tänutundmus paistis kentuklase weristest silmadest.

Nõid waatas alguses kohmetult tüdruku talitust pealt, siis aga läks ta järsku wiha täis.

— Kuidas julgeb üks komantshilita tütar seda teha? — karjus ta ähwardawalt. — Kas tahab ärajooksnud lita oma isandate piitsa tunda saada? Kuidas julgeb ta mind takistada Suurele Waimule ohwrit toomast?

Comeo jäi rahulikult oma kaitsealuse kõrwale seisma, nagu oleks see, mida ta teinud, iseeneşest mõistetaw olnud. Ainult ühe wargse pilgu heitis ta oma wangistatud wenna poole, kuid see pilk andis wiimasele mõista, et ohustaw silmapilk oli kätte jõudnud. Tuuleõie ülesandeks oli ainult apashide tähelepanu oma wenna pealt ära juhtida.

Tüdruk wastas nõiale rahulikult:

— Suur Waim on apashidele kui ka komantshidele arstid andnud, et nad oma tarkusega haawu ja haigusеid arstiksid, kuid nad ei pea mitte walusid suurendama. Meeskaeerode suurel nõial peab küll must süda rinnus olema, kui ta surija üle wõib hirwitada.

Nõid kargas üles wiha pärast niisuguse julgunud wastuse üle.

— Wedage see kärnase lita tütar siit ära! — karjus ta. — Kas peame kuulama selle hullu tüdruku käskusid, kes meie laagrisse tuleb ja läheb, millal ise tahab? Kui ta weel sõnakestki julgeb lausuda, peab temale osaks saama sama karistus, mis kahwatunäoliselegi. Kas on siis gileenode pealik mõni laps, et ta ühel naisel meile käskusid lubab anda?

Wanale tigedale pealikule ei meeldinud ka sugugi noore komantshineiu waheleşegamine. Ta sirutas oma käe ähwardawalt tüdruku poole ja ütles käskiwalt:

— Komantshi suguharu sõdurid on oma tomahawkid ära wisanud ja nad küpsetawad liha oma tulede juures, kuna nende naised laanes ümber jooksewad. Kus on wõõra suguharu tüdruk öö ja päewa otsa olnud, et ta jälle julgeb oma nägu minu rahwale näidata?

Oma soole omase kawalusega jättis tüdruk küsimuse wastamata. Ta oli liiga uhke selleks, et waletada.

— Kas ei ole mimbreenode Lendaw Nool ka pealik? — küsis tüdruk. — Lendaw Nool on sõjakäigul kahwatunäoliste wastu, ja tüdruk tuli oma sõprade juure tagasi, et tema tagasitulekut oodata.

See wastus käis täiesti kokku arwamisega, mis mõlema suguharu laagris tüdruku kadumise kohta oli tekkinud, ja seepärast ei äratanud ta mingit kahtlust. Niisuguse seletuse moraalist ja sündsusest aga suuremat ei hoolitud. Seepärast leppis ka wana pealik sellega ja ütles:

— Olgu peale! Komantshide naised ongi selleks olemas, et wahwa apashi maganisaset magusaks teha. Kuid nad ei tohi meeste talituse wahele segada. Mine nüüd naiste tule juure, ja karistus kingitakse sulle.

Tüdruk ei liikunudki oma kohalt. Pilku kõrwale heites oli ta tähele pannud, et senaatori tütar tema wenne juure tuli.

— Wiige see tüdruk ära ja kui ta wastu paneb, tarwitage piitsa! — karjus nõid.

Kuristiku suu poolt kostis lühike häälitsus. Seda kuulis ainult tüdruk, kes oma pea kuulatades kõrwale pööras.

Mõned naised, kes tüdrukule juba sellepärast waenulikud olid, et ta wihatud suguharust oli, tahtsid teda haarata, kuid Comeo hoidis nad rahuliku käeliigutusega eemale.

— Olen tulnud seda meest kaitsma, — ütles ta. — Ainult argpüksid tarwitawad wägiwalda kaitseta inimese kallal.

— Kaitse siis iseennast, ärajooksnud lita! — möirgas wana pealik ja tõmbas oma tomahawki wöö wahelt, et seda julge tüdruku peale wisata.

Sel silmapilgul tõstis Comeo käe üles, ja kuuli wisin lõikas läbi õhu. Püssi pauk kostis kohkunud apashide kõrwu, ja Öökull langes surnult indiaani neiu jalge ette — kuul oli tal peast läbi läinud.

Comeo kasutas äkilist kohkumist, mis kõiki tema ümber waldas. Panteri hüppega kargas ta sinna poole, kus seisis ta wend, kes püssipauku kuuldes oma rahwa kõledat sõjahüüet kuulda laskis.

See hüüe leidis tugewat wastukaja kahelt poolt: kuristiku suust, kus üks wahipost seisis, ja kaljulõhestikust, mida mööda mäeoja jooksis.

Ent kaugelasmeelne tüdruk, kes ennastohwerdawalt end kaitseks oma wenna rinna ette tahtis wisata, kuni sõbrad kohale jõuawad, ei saanud oma mõtet teostada.

Kuna Comeo apashide ringist wälja tahtis hüpata, haaras nõia käsi tema lahtised juuksed pihku ja tõmbas ta maha, kusjuures nõid teise käega tomahawki haaras, mis tuulist tabatud pealiku käest maha oli kukkunud.

Päewauudised.

Haridusministri abi Saueri küsimus wabariigi walitsuses

Nagu kuuleme, on haridusminister oma abi Saueri ametist wabastamise tarwidust põhjendanud asjaoluga, et haridusministril koostöötamine hra Saueriga raske on, kuna ministril hra Saueriga poliitiliselt mõtete lahkuminekud on olnud kusjuures ministri abi, mööda minnes ministri juhtnööridest, korraldusi on teinud.

Kuuldawasti tahetawat hra Sauerile weel kord ette panna ametist lahkuda.

Tartu näitus.

(Traadi teel meie kaastööliselt.)

Tööga Tartu näitusel oldi eila, 30. aug., mõlemal näitusewäljal kibedasti ametis. Lõpetati uute pawiljonide ehitamist ja wanade kohendamist. Arwatawasti kestab täna hommikul see töö weel edasi. Ka sisemistes ruumides sunideti eila weel wõrdlemisi wähe asju üles seada.

Wanal näitusewäljal on suuremad pawiljonid kirj. üh. „Sõnawaral", põllum. keskük. „Estoonial", A. Wirkhausi metalltehasel. Tsemenditööstuse alal on Tallinna ettewõte „Lyra" ehitanud uue pawiljoni lisaks Tartu tsemendiwabriku „Kalewile". Shokolaadiwabrikutest on oma pawiljon „Kawe'l". Tartu Glassmanni shokolaaditehas wiis oma tooted sisemistesse ruumidesse. Peale selle on weel hulk pawiljonisid minewast aastast.

Uuele näitusewäljale on asetatud peaasjalikult põllutööriistad ja masinad. See osakond on tänawu suurem, kui kunagi waremalt.

Kuuldawasti sõidawad näituse awamisele Tallinnast walitsuse esitajatena siseminister Einbund ja põllutööminister Kerem. Oodata on ka rühm Soome põllumehi-ōpereislasi.

Ministrid Tartu näituse awamisele sõitnud.

Eila öösese rongiga sõitsid wabariigi walitsuse ülesandel siseminister K. Einbund ja põllutööminister A. Kerem Tartu, et näituse awamisest osa wõtta.

Iiri walimistel walitsuse erakond wõitnud.

London, 30. aug. (ETA).

Iiri walimiste häältelugemine kestab edasi. Seni on teateid 43 walitud kandidaadi kohta. Seniste teadete järgi on walitsus kõigis walimisringkondades suure enamuse saanud. Nagu ka arwata wõis, on De Valera, kes praegu wangis istub, Clare's tagasi walitud. Teise saadikuna läheb Clare ringkonnast parlamenti De Valera äge wastane, endine terwishoiu minister prof. Mac Neill. Tööerakond on rohkem kohti kaotanud kui wõis arwata.

Briti Wahemere laewastik — kõige tugewamaks Briti lahingurühmaks.

Berliin, 29. aug. (ETA).

„Daily Chronicle" teatel sõidab Inglise mereminister oktoobri algul Wahemerde, et Maltas ja Gibraltaris ettewalmistusi teha suure osa Briti lahingulaewastiku ülewiimiseks Põhjamerest Wahemerde. Nii saaks siis Briti Wahemere laewastik jälle kõige tugewamaks Briti laewastiku rühmaks, nagu ta seda ka enne liidu loomist oli.

Tsheho-Slowakkia wälisminister Benesh Roomas.

Berliin, 29. aug. (ETA).

Roomast teatatakse: Tsheho-Slowakkia wälisminister Benesh jõudis siia. Läbirääkimine Mussoliniga kestis 1½ tundi. Läbirääkimise tulemused tihendatakse majanduslikkudeks ettepanekuteks ja wõetakse kohe arutusele.

Inglise parlamendi liikmed külalistena Tallinnas.

Eila hommikuse Riia rongiga jõudis Tallinna Inglise parlamendi liigete delegatsioon ühes kindral Burtiga, kes delegatsiooniga Riias ühines. Jaama olid külalisi wastu wõtma ilmunud riigikogu juhatuse esitajatena hrad Raudkepp ja Köster, wälisministeeriumi esitajana hra Markus ja kindral Lill. Ka kogukas rahwahulk oli suure sõprusrahwa esitajaid wastu wõtma ilmunud. Rongilt mahatulemise ja wastastikuse terwitamise järel asetati külalised autodesse, mil puhul neid ka filmiti ning sõideti linna waatama.

Päewal kell 1 p. l. oli korraldatud Inglise saadiku poolt külaliste auks restoraan „Esplanaadis" pidulik lõunasöök, millest peale külaliste ja kohaliku Briti saadiku ning konsuli Eesti poolt osa wõtsid wälisminis. F. Akel, wälisministri abi Tohwer, wälisministeeriumi administratiiw os. juhataja Markus, riigikogu esimees J. Tõnisson, riigikogu esimehe abi Wirma, kaubandus-tööstusministri abi ins. Lukk ning wabrikantide ühisuse poolt hrad Luther ja Puchk. Lõunasöök läks sõbralikus mõttewahetuses mööda.

Peale lunasööki tutwustati külalisi linnaga ning käidi meie suuremaid tehaseid waatamas.

Õhtul käisid külalised „Estoonia" teaatrimaja waatamas ning wiibisid ka lühikest aega ooper „Aida" etendusel. Hiljem kella 9 ajal oli wõõraste auks riigikogu eineluua ruumides riigikogu juhatuse poolt pidulik einewõtmine korraldatud, millest osa wõtsid riigikogu rühmade esitajad, walitsuse liikmed, meie kaubandus-tööstusilma esitajad ja mitmesuguste teiste seltskondliste organisatsioonide esitajad.

Öösel kell 12.30 min. sõitis osa külalisi ning kaks delegatsiooni liiget ühes kohaliku Inglise konsuliga Kohtla põlewkiwikaewandust ja Narwa tööstusasutusi waatama. Ülejäänud osa külalisi pidi täna hommikul kuhugi Tallinna lähedale pardijahile sõitma.

Külalised jõuawad Tallinna tagasi laupäewa hommikul. Siis waadatakse weel linna, kuna päewal wälisministri juures wastuwõtmine on korraldatud. Õhtul kell 6 sõidawad wõõrad üle Riia Kowno poole edasi.

Briti parlamendi liigete rühmasse, kes eila hommikul Tallinna külla jõudsid, kuuluwad: 1) Sir Park Goff (unionist, Cleveland). Sünd. 1871, Oxfordis õigusteadust õppinud. Barrister (adwokaat), s. 1895. a., 1914. — Hon King's Messenger, 1919.a. — esimese admiraliteedi lordi parlamentline abisekretäär, 1920.—21. a. — Private Bill Commitee esimees, Bonar Law poliitika pooldaja. 2) Sir Douglas Cochrane Newton (unionist, Cambridge. Sünd. 1879, Cambridges õigusteadust õppinud. Oli Cambridge-Shire sheriff, 1911.—1919. a. Cambridge' krahwkonna nõukogu esimees, 1917.—1919.a. ülesehitamisministri abisekretäär. On huwitatud põllumajandusest. 3) Sir Robert Bland Bird (unionist, Wolverhampton), sünd. 1876, Birminghami ülikoolis õppinud, firma Alfred Bird ja pojad asjaajaja direktor. 4) Patrik Joseph Henry Hannon (unionist, Birmingham), 45 a. wana, Dublini ülikoolis õppinud, Iiri „Agricultural Organisation'i" pea-korraldaja ja selle direktor; 1904.—1909. a. Lõuna-Aafrikas, 1911.—1918. a. Navy league peasekretäär, 1910.—1914. a. Tariff Reform League' abiesimees, 1918. aastast peale „British Commonwealth Union'i" direktor, Disraeli kooli tory. 5) Sir Henry Brittain (unionist, Middlesex), sünd. 1875, Oxfordis õppinud, 1897. a. barrister. Palju kordi saatnud Inglis-Ameerika suhete lähendamiseks. 6) Lewis Lougher (unionist, Gardiff), laewaomanik Cardiffis, firma „Lewis Lougher ja Co." asjaajaja direktor. Wõtab osa weel mitmetest teistest laewasõiduseltsidest. 7) John Rumney Remer (unionist, Cheshire), 39 a. wana, firma „John Remer ja Co." direktor, Liverpoolis.

Meripuiestee nr. 6 Telefon 27-51

Täna, 1. septembril s. a. kell 8.15 min.

rahwuswahelise tshempionaadi awamine.

1923. a. ilmatshempioni nime peale organiseeritud eeskujuliste maadlejate ühingu poolt. Wõtawad osa kõik paremad tshempionid üle ilma. Seni on sisse kirjutanud järgmised tähestiku järgi:

Prinz Ambrosio de Sisi, ilmatshempion, Aafrika neeger.

Akkermann, Ida-Preisimaa wõitmata tshempion.

Brilla, August — Poola ilmatshempion.

Venetzki — Hiiglane Georgiast. Pikkus 3 arsh. 6 wershk. Euroopa tshempion.

Bambula — neeger Ameerikast, ilmatshempion.

Gismann — Skandinaawia tshempion.

Kinshew — Berliini tshempion. Kolme aasta jooksul ei olnud tal ühtegi kaotust. Saksamaa pailaps.

Weimann, Karl — ilmatshempion.

Melker, Johann — Baltimere laewastiku madrus, lõi rekordi raskekaalus.

Kawan, Hans — Austria ilmatshempion.

Melika — wõitmata Tirooli maadleja Münchenist.

Krok, Aksel — Rootsi tshempion.

Podubnõi — Wene ilmatshempion.

Romanow, Iwan — Wene tshempionide kuningas.

Theodor Thornow — Läti tshempion.

Kohalisest professionaalsest maadlejate ühingust on endid üles annud järgmised tähestiku järgi:

Neström, Jaan — ilmatshempion, 1922. a. 1. auhind Eestis.

Rauer, Gustaw — Baltimaade tshempion.

Uibo, Ludwig — Euroopa tshempion.

Ja palju teisi maadlejaid.

Tähelpanu!

Wõistlused on igapäew tsirkuse juhatuse poolt garanteeritud preemiate peale.

Wõitjad saawad ¾, wõidetud ¼.

Wõistlus sünnib maadlejate ühingu eestseisja härra A. Muguri juhatusel, kohalikkude ja wäljamaa spordi-ajakirjanikkude järelwalwel.

Arbiter A. Mugur.

Peale selle kõik tsirkuse uuendud eeskawa. Uued numbrid ja etteasted.

Päewasensatsioon **dresseeritud tiigrid.**

Hinnad harilikud.

Kassa awatud kella 11 hommikul.

Wiis Itaalia ohwitseri Greekas tapetud.

Põnewus Greeka-Itaalia wahekorras.

Berliin, 29. aug. (ETA).

Roomast teatatakse: Itaalia kindral Tellini ja neli Albaania-Greeka piirikomisjoni liiget, kõik Itaalia ohwitserid, on teel Janinasse Epiiruse greeklaste poolt ära tapetud.

Berliin, 30. aug. (ETA.)

Diplomaatlikkude ringkondade tähelpanu on terwelt pöördud Itaalia ohwitseride tapmise peale Janinas. Pariisi wälisministeeriumi ringkondades peetakse pinewust Greeka ja Itaalia wahel tõsiseks. Itaalia saadik Pariisis sai käsu Prantsuse walitsusega ühendusse astuda.

Itaalia sõjalaewastik Ateena sõiduks walmis.

Berliin, 30. aug. (ETA.)

„Tribunale" telegrafeeritakse Tarentist, et osa Itaalia lahingulaewastikku, mis Tarenti wetes ankrus seisab, sai käsu kohe manööwreid katkestada ja end Ateenasse sõiduks walmis panna.

Ärewus Roomas.

Berliin, 29. aug. (ETA).

Stefani teatel walitseb Roomas suur ärewus Itaalia ohwitseride tapmise üle greeklaste poolt Albaania lõunapiiril. Nagu kuulda, tahab Itaalia Greeka walitsusele walju märgukirja saata, rahuldust nõudes. Albaania walitsus awaldas Mussolinile oma kaastundmust. Prantsuse ja Inglise missioon näiwad puutumata olewat.

Itaalia walitsuse märgukiri Greekale.

London, 29. aug. (ETA).

Roomast teatatakse: Itaalia sõjawäelise saatkonna kõigi liikmete tapmise pärast Greeka territooriumil Albaania piiri ligidal, saatis Itaalia walitsus Greeka walitsusele märgukirja, milles Greeka walitsus mõrtsukatöö eest wastutawaks tehakse, täielikku ja wormilikku wabandust, 50 miljoni liiri kahjutasu, mõrtsukatöö asjaolule wiiwitamata uurimist ja surmanuhtlust süüdlastele nõutakse.

Berliin, 30. aug. (ETA.)

Roomast teatatakse: Tähele pannes asjaolusid, milles Itaalia ohwitseride tapmine Greeka territooriumil sündis, kui ka muid sellega ühenduses olewaid märke ja fakte, mis usaldatawate teadete peal põhjenewad, on Itaalia walitsus otsusele tulnud, et Greeka walitsus mõrtsukatöö eest peale ainelise wastutuse ka moraalset wastutust kannab. Seepärast tehti Itaalia saadikule Montagnale Ateenas ülesandeks, esitada Greeka walitsusele märgukirja, milles nõutakse: 1) ametlikku ja täielikku wabandust, 2) ametlikku matmist kõigile mõrtsukatöö ohwritele Ateena katoliku kirikus terwe walitsuse osawõttel, 3) auandmist 21 suurtükipauguga Itaalia lipule, mis Pireusi sadamas ankrus seiswatel Itaalia sõjalaewadel lehwib, kuna samal ajal kõik Greeka laewad Itaalia lipu üles tõmbawad, 4) mõrtsukatöö walju uurimist Greeka ametiwõimude poolt Jaalia sõjawäesaadiku juuresolekul, 5) surmanuhtlust kõigile süüdlastele, 6) 50 miljoni liiri kahjutasu maksmist wiie päewa jooksul.

Wene rewolutsioonilise sõja-nõukogu koosseis.

Moskwa, 30. aug. ETA.

Rewolutsiooniline sõjanõukogu on järgmises koosseisus kinnitatud: Esimees Trotski, tema asetäitja Skljanski; liikmed: Frunse, Kamenew, Lebedew, Danilow, Antonow-Owsejenko, Hodor-Aliew; Turkestaanist Wesirow; Armeeniast Eliaawa; Gruusiast Unschlicht; Walge-Wenest Belgutski, Budennõi ja Rosenholtz.

Tehaste sulgumine Petrogradis.

Moskwa, 30. aug. ETA.

Putilowi tehase eeskujul lähewad ka Ohta ja Ishori tehased Petrogradis, nagu ajalehed nimetawad, konserwatsiooni seisukorda, s. o. sulutakse, jättes alale ainult wäike osa töölisi, et wõimaluse korral uuesti tööd alata.

Tangeri küsimus.

Berliin, 29. aug. (ETA).

Nagu Madridist teatatakse, on Hispaania wälisminister Alba seletanud, et Tangeri konwerents arwatawasti 28. septembril Londonis uuesti algab.

Saksamaalt.

Berliin, 29. aug. (ETA).

Berliini börsel kestis inflatsiooni tõus täna tormilise kiirusega. Esimest korda läksid kursid üle 100 miljoni protsendi piirist.

Loodetaw ilm reedel 31. aug.

Merel tõwa, sisemaal keskmise kiirusega idatuul. Muutlik pilwitus. Wihmasaju iseäranis lääneposes Eestis, Ida-Eestis enne lõunat weel tuuw. Esialgselt weel kaunis soe.

Rahwuswaheline statistika konwerents Brüsselis.

Ka Eesti statistika keskbüroo esitaja wõtab konwerentsist osa.

Käesolewa aasta oktoobrikuul peetakse ära Brüsselis rahwuswahelise statistika instituudi konwerents, millest ka Eesti riigi statistika keskbüroo esitaja, kelleks wiimasel wabariigi walitsuse koosolekul riigi statistika keskbüroo juhataja hra Pullerits määrati, osa wõtab. Nimetatud konwerentsil tulewad arutusele mitmed esimese järgu tähtsusega küsimused statistika alal, et kergendada rahwuswahelisi statistiliste andmete wõrdlusi; eriti suurt tähelepanu on juhitud wäliskaubanduse statistika peale.

Rahwuswahelise statistika instituudi koosolekuid peeti enne ilmasõda iga 2 aasta tagant ning wiimane istangjärk oli 1913. aastal Wiinis, kus otsuseks tehti järgmist istangjärku 1915. aastal Brüsselis ära pidada. Wahepeal algas aga ilmasõda ning rahwuswahelised statistika konwerentsid jäid pidamata. Tänawuaastane konwerents on esimene sellesarnane peale ilmasõda.

Eesti kommunistid Wenes „Victor Kingisseppa" nimelist aeroplaani ehitamas

Raha ehitamiseks korjatakse ka Eestis.

ETA. „Edasi" 26. aug. kirjutab: Eestlaste koosolekul Peterburis 24. aug. otsustati „Edasi" toimetaja K. Treufeldt'i ettepanekul eestlaste kulul „Wiktor Kingisseppa" nimelist hüdroaeroplaani ehitada ja annetuste kogumiseks üleskutsega pöörata Eesti töörahwa poole nii Wenemaal kui ka Eestis ja Ameerikas.

„Edasi's" 28. aug. kutsub O. Kullerkupp „Kingissepa" heaks annetama teiste hulgas ka Joh. Reesenit (Tallinn) ja Eessaare Aadut (Eesti).

Tallinna-Haapsalu rahukogu wäljasõit Haapsalusse.

Tallinna-Haapsalu rahukogu wäljasõidu kohtuistangud Haapsalus algawad 3. septembril ja kestawad kuni 12. septembrini. Arutusele tulewad Haapsalu ja Läänemaa süüteoasjad, muu seas tulewad arutusele Haapsalu end. linnapea Selgi asjad. —Go.

Ülewõtmata hooned riigimetsamaadel tulewad ülewõtmisele.

Riigimetsamaadel on olemas mõnesugused hooned, mis peaasjalikult endistel aegadel metsawahtide poolt omal kulul ehitatud. Kuna aga sarnased hooned riigistatud maadel asuwad, siis kuuluwad nad wõõrandamisele. Senini on need hooned mitmesugustel põhjustel ülewõtmata jäänud. Nagu nüüd kuuleme, on metsade peawalitsus sel puhul metsaülematele ette kirjutanud, et niisugused hooned wiibimata üle wõtta tulewad. Ülewõtmise juures tuleb wastaw akt kokku seada, milles ära tähendatud peab olema hoonete asukoht, misugusest materjaalist ja millal ehitatud jne. ning kes praegusel ajal hoonet kasutab. Juhtumisel, kui endised omanikud hoonete ülewõtmisega nõus ei ole, siis tuleb neil seletuse saamiseks metsade peawalitsuse poole pöörata ja asjasse puutuwad dokumendid ette panna, et wõimalik oleks hoonete omandusõigust kindlaks teha ja nende kuuluwuse küsimust lõpulikult otsustada.

Metsaülematelt nõutakse aruannet möödaläinud metsatööstuse aasta eest.

Kuna metsatööstuse operatsiooniaasta 31. augustil s. a. lõpeb, on metsade peawalitsus metsaülematele ette kirjutanud nimetatud ajaks aasta-aruanded kokku seada ja hiljemalt 1. oktoobriks peawalitsusele ära saata. Ettepandaw operatsiooniaasta aruanne peab koos seisma järgmistest üksikutest aruannetest: 1) Metsatööstuse aruanne. 2) Tulude ja kulude aruanne. 3) Metsaraiumiseks wõetud ja tegelikult ülesraiutud kaswawa metsa aruanne.

Järgnewa operatsiooniaasta tarwis on peawalitsus uued arweraamatud walmistanud, mis lähemal ajal tarwitusele wõetakse. Siiamaani ülestöötamata jäänud metsamaterjaalide arwestamise asjus on peawalitsus seletanud, et nende osatükkide pealt saadud metsamaterjaal tuleb arwestada nende taksihindadega, missugustega need metsalugemise (hindamise) lehtede järele hinnatud olid.

Poola-Danzigi tüliküsimus.

ETA. „Kurjer Warszawski" teatab 26. aug., et Danzigis juba nädal aega on peetud läbirääkimisi Poola wabariigi ülemkomissari ja Danzigi senati esimehe wahel. Läbirääkimistest on osa wõtnud ka rahwasteliidu ülemkomissar. Läbirääkimistel arutati wabalinna sadamasse, tollitariifi ning Poola kodanikkude seisukorda Danzigis puutuwaid küsimusi, Poola kaubandusliku akadeemia awamise küsimust jne. Mitmes küsimuses jõuti kokkuleppele. Läbirääkimisi jatkatakse Genfis, kuhu sõitsid Poola esitaja, Danzigi esitaja ja rahwasteliidu ülemkomissar. Läbirääkimiste resultaadid pannakse rahwasteliidu nõukogule kinnitamiseks ette, kes ka kõik need küsimused otsustab, milles kokkulepet läbirääkimiste teel ei saawutata, sest rahwasteliidu nõukogu koosoleku kawasse kuulub ka Poola-Danzigi tüliküsimuste läbiwaatamine ja lahendamine.

Sügisesed hobustega wõiduajamised
peetakse septembri keskel 1923
Tallinna hippodroomil
Baltiski maant. 50

Eeskawas on ratsa- ja traawisõidud. Wõistlusele pääsewad Eestis kaswatud kui ka wäljamaalt sissetoodud hobused. Wõistluste täielik eeskawa awaldatakse edaspidi.
Ülesandmisi wõistlustele wõetakse wastu igapäew kella 4—6 p. l. Baltiski maant. nr. 50 kontoris. Tallinna hippodroomi juhatus.

Ühisriikide soomuslaew „Pittsburg" Danzigis.

Warssawis, 29. aug. ETA.

Teisipäewal jõudis ühisriikide lahingulaew „Pittsburg" Danzigi. Aseadmiraal Andrews tegi wisiidi Poola asekomissarile kindral Morawskile, kes tegi wastuwisiidi „Pittsburgile". Samuti wahetasid wisiite admiraal Andrews ja Poola meriwäekomandant Swirski. Olles kesknädalaks Poola walitsuse poolt külla palutud, sõidab Andrews ühes ohwitseridega Warsjawi.

Wene märgukiri Soomele.

Moskwa, 30. aug. (ETA.)

28. augustil andis wäliskomissari esitaja Kopp Soome saadikule märgukirja, milles süüdistab Soome politseid kaelakohtulikkudes tegudes ja shantaashis Helsingi Wene kaubandusliku esituse juriskonsuldi Gortshakowi ja Ludmilla Gagarina wastu. Süüdistuse peaobjektiks on hiljuti surnud Helsingi salapolitseiülem Klemetti ja politsei agent Sipelgas, kes Eesti kodanik olewat. Kopp loodab lõpuks, et Soome walitsus süüdlasi karistab.

Wangide wahetus Poola ja Wenemaa wahel.

ETA. „Rzeczpospolita" teatel 26. aug. on Poola ja nõukogude Wene wahel tehtud kokkulepe Poolas kinniwõetud kommunistide wahetamise asjus nõukogude Wenes arreteeritud Poola kodanikkude wastu. Wahetusele ettepandud isikute nimekirjas on 317 nime, nende hulgas ka need, keda nõukogude walitsus surma mõistnud. Wahetus sünnib septembrikuu kestusel.

oooooooooo

Wenemaalt.

Raudteetariife tõstetakse.

ETA. Wene raudteetariife tõstetakse 1. septembrist 37½% wõrra.

Raskused wilja wäljaweos.

ETA. „Hleboprodukt'il" ei jatku kotte wilja wäljaweoks. „Snotorg" on kottide hinna seda, wõrd üles kruwinud, et need 33% wiljahinnast wälja teewad. Wäljamaa kotid on 4—5 korda odawamad.

Tooresainete kriis gummitööstuses.

Moskwa, 30. aug. (ETA.)

Gummitööstuses on suur tooresainete kriis, mis ähwardab „Treugolniku" ja Bogatõri wabrikute seismajäämist tuua. Ehk küll wabrikud oma tegewust 50% wõrra on wähendanud, jatkub tooresainet ainult kaheks nädalaks.

Wene munad ei leia Londonis ostjaid.

Moskwa, 30. aug. (ETA.)

„Torg.-Prom. Gaseta" kurdab, et Londoni turul Wene munad sugugi ei lähe nende halwa omaduse pärast.

Wiljahinnad tõusnud.

ETA. Moskwa turul on wiljahinnad wiimasel ajal järsku tõusnud.

Wõitlus sala wiinawalmistamise wastu.

ETA. „Krasnaja Gaseta" 28. aug kirjutab: Järjest kaswawa kuritegewuse wastu wõitlemiseks ja sala wiinawalmistamise ja müügikohtade tabamiseks pandi 25./26. skp. öösel Peterburis toime ülelinnaline läbiotsimine, millest osawõtsid kõik linna miilitsa-osad ja 250 meest tagawara miilitsast. Tabati ligi 2000 inimest, kellest 380 kohtuwõimude kätte anti. Läbiotsimisel leiti 40 salawiinawabrikut ja 60 müügikohta.

Wäljamaalt 11 wedurit ostetud.

Peterburi kaubasadamasse jõudis Inglise laewa „Ribing" Göteborgist 11 weduri ja tendriga.

Wedurid on Rootsi tehaste walmistatud. 22. augustil algas nende wäljalaadimine.

oooooooooo

Shokolaad

Eesti merewäe kadetid wäliswetes.

Reisil Inglismaalt Prantsusmaale.

1. augustil sõitsime Portsmouthist wälja. Tuul oli wali ja wastu. Otsisime warju ühe saare juures, kus laewa wärwiti ja õpetöid toimetati. Paaripäewase seismise järele läks ilm niiwõrd soodsaks, et wõisime edasi sõita Bresti poole. Warsti jäi aga tuul jälle waikseks ning meil tuli oodata tuult mitu päewa. Ilmad olid kogu aja selged ja soojad. Atlandi ookeanist aga tuli suur lainetus, mis laewa tugewalt wintsutas ühelt küljelt teisele ja kõik paiskas segamini. Kadetid praktiseerisid astronoomia alal.

Teel kohtasime Eesti purjekat „Wigalat", kes tuli Pärnust; lähenesime üksteisele ja ajasime juttu, pärisime kodumaa uudiseid jne.

9. augusti hommikul jõuame Bresti lähedusse. Saadeti raadioteel teade Bresti wõimudele, et õpelaew lõunapaiku reidile jõuab. Reidile oli meile wanema admiraali poolt loots wastu saadetud, kes meid sõjasadama boi juure wiis, kuhu seisma jäime. Laewad siin sadamas ankru peal ei seisa, sest liig suured tõusud ja mõõnad teewad selle raskeks.

Kohe, kui olime pärale jõudnud, tulid Prantsuse sõjalaewadelt auru- ja mootorpaatidega ohwitserid wisiitidega. Meie komandööri poolt wõeti nad wastu ning mõni aeg hiljem tegi ta wastuwisiite. Wäljamaal näikse igal pool wäga toredad paraadi-uniwormid olewat. Meie ohwitserid oma litsa töökuuega näiwad nende kõrwal kui töölised härrade kõrwal.

Prantsusmaal oldi meie ohwitseride ja kadettide wastu wäga wastutulelikud, näidati dokkisid, arsenaale, ilusaid randu ja maakohti. Esimesel päewal, kui lipu allalaskmist toimetati, mängiti Prantsuse admiraali laewal riigihümni, esiti Prantsuse, siis Eesti oma. Pärast oli korraldatud lõunasöök kahe admiraali juures — üks laewal, teine maal, wiitse-admiraal Dumesnie juures. Oli wäga tubli härra, abikaas oli tal wenelane ning wõis temaga Wene keeles juttu puhuda. 14. augustil lasti siin uus ristleja wette, mil puhul olid korraldatud suuremad pidustused, millest osawõtma paluti kõik meie ohwitserid ja kadetid. „Wiljandi" komandöör paluti mereministri juure lõunasöögile. Wõõraid oli üle saja, kõik wanad auwäärilised ohwitserid. Mereminister (mitte sõjawäelane), kellele esitati meie komandööri, terwitas soojalt esiti Prantsuse, pärast Inglise keeles. Lõunasöögilt mereministri juures sõideti laewa wettelaskmisele. Meid asetati selleks walmistatud tribüünile; meie ohwitseridega seltsis ka Brasiilia attaché, kes kõneles Inglise keelt.

Kui mereminister kohale sõitis, mängiti „Marselaise't"; kohe selle järele kuuldus mingit tuttawat ettewalmistust ning juba kõlaski „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" — üks wäike osa. Prantslased oskawad asju ajada. Peale laewa allalaskmist kutsuti meid mereministri poolt ühte wõõrastemaija kooswiibimisele.

Brest ise on wanaaegne Prantsuse sõjasadam. Terwelt on alalhoidunud wanad kindlustused ja kraawid ühes kiwist seintega. Elanikke on umbes 100.000 inimest. Linn on mägine ja asub kahel-pool jõge, mille kaldad õige kõrged. Puhtus pole suurem, kui Tallinnaski.

Siit läheb meie teekond Inglismaale tagasi ja sealt kodumaa poole.

Brestis, augustis.

Spercislane.

oooooooooo

Teaater ja muusika.

„Estoonia" rahwakontsertide hooaja algus.

Ajajooksul „Estoonia" rahwa- ja sümfoonia kontsertide ümber koondunud suure kontsertpubliku meelsamad suwised soowid — õhtuunde wäljaspool linna mööda saata, — hakkawad juba tumenema, raugema. On nõrkemas tung wabas looduses iluiseda, mõnuleda. Rahutult siia-sinna jooksewad tinahallid pilweründad, paiskwihma walingud ja jahedad tuulehood kipuwad armuluti wähendama ka neidki rõõmuwõimalusi, mida ehk wõiksid weel pakkuda päikse päew-päewalt märgatawalt lähenewad tiirud.

Sügis läheneb igawiklikku paratamatusega.

Seda, mis inimestele looduses iluisemisel jääb puudulikuks, peawad täiendama kunstid, mille hulgas wõimsamaks on muusika.

On juba möödunud pikem aeg meie suwisest suuremast isamaalik-muusikalisest naudingust, wainustawalt kaasakiskuwast laulupeost. On ka juba mitmelt poolt kuuldawale tulnud tungiwaid soowiawaldusi, rahwakontsertidega algust teha. Kõiki seda arwesse wõttes awab „Estoonia" heameelega, eelmiste hooaegade eeskujul, rahwakontsertide jaoks oma kontsertsaali, milles wiibimisel, selle suure awaruse, rohke walgustuse ja templitaolsuse peale waatamata, igale kuulajale seltsib ometi mingisugune mõnus ja soe kodususe tunne.

Esimene „Estoonia" sümfoonia orkestri rahwakontsert R. Kulli juhatusel on pühap., 2. septembril kell ½8 õhtul. Eeskawa, wastawalt wäljakujunenud eelmiste hooaegade kogemustele, mitmekesine, kuid paremate heliloojate wäärtuslikumatest paladest, milledest eestkätt oleks nimetada Beethoweni awamäng „Leonore" (nr. 3.), Glasunowi „Pidulik awamäng", Griegi suit „Sigurd Jorsalfar", Mendelssohni Scherzo, Liszti sümf. poeem. „Tasso kurbus ja wõidurõõm" ja w. m.

Solistidena esinewad pr. E. Walk-Bogdanowskaja (arpha) ja pr. M. Päts-Jakobson (laul). Kontsertbüroo.

„Estoonia" teaater.

Täna, reedel, rahwaetenduseks A. Kitzbergi „Neetud talu". Homme, laupäewal, „Lõbus talupoeg". Teaatribüroo.

oooooooooo

Tallinna sõnumid.

Üldrahwalugemise mälestusmärkide wäljajagamine algab tulewal nädalal.

Eesti üldrahwalugemise mälestusmärkide wäljajagamist korraldab teatawasti praegu linna statistika büroo. Et seni suurem osa rahwalugemise registreerijaid, peaasjalikult kooliõpilased, maal olid, toimetati märkide wäljajagamist üksikult büroos. Koolitöö algusega hakatakse mälestusmärke üksikutele raiooni-juhatajatele wäljaandma, kes need wastawa pidulikku aktusega oma raiooni registreerijatele edasi annawad. Märkide kätteandmisega raiooniülematele tehtakse algust tulewal nädalal, kuna wiimased nende wäljajagamise tähtpäewa ise ära määrawad.

Ühes mälestusmärkidega antakse registreerijatele ka üldrahwalugemise tunnistused, missugused statistika büroos täidetakse.

Seni jagatakse büroos märke üksikutele märgisaajatele. —g.

Riigitrükikoja hoone ehitustööd lõpule jõudmas.

Läinud aasta sügisel alustati Niine ja Kotsebue uulitsa wahel asuwal maa-alal Niine uulitsa ääres riigitrükikoja hoonet ehitama, ning Kotsebue uulitsa ääre tehti algust riigitrükikoja ametnikkude elumajade ehitusega. Mõlemad hooned ehitati telliskiwidest, kusjuures riigitrükikoja hoone õige suur ja ruumikas kolmekordne ehitus on. Nüüd on ehitustöödega niikaugele jõutud, et majad juba katuse all ja wäliselt täiesti walmis on, kuna praegu ainult sisemised tööd käimas on. Septembrikuu jooksul jõutakse majade ehitustöödega lõpule, ning riigitrükikoda kolib senistest kitsastest ruumidest uude hoonesse üle.

Sadama territooriumi sillutamine kantkiwidega.

Suwe algul alustati osa sadama territooriumi sillutamist kantkiwidega, missugused tööd nüüd juba enam-wähem lõpule jõudmas on. Kuna meil Eestist kantkiwisid raske saada on, telliti neid mereasjanduspeawalitsuse poolt Soomest. Üldse läks käesolewal aastal sadama territooriumi sillutamine kantkiwidega maksma mereasjanduspeawalitsusele peale kahe miljoni marga.

Tulewal aastal kawatsetakse sillutamisetöösid jatkata ning paari aasta jooksul kogu sadama territoorium kantkiwidega ära sillutada

Millal Pikkjalg awatakse.

Hulk aega on sellest juba möödunud, kui Pikaljalal osa wastu Toompead olewat müüri sisse langes, mille tõttu ka Pikkjalg sõiduks suluti. Müürile on puust toed külge pandud ja muud tööd ta kallal lõpetatud. Wägisi tekib nüüd küsimus, millal mõeldakse Pikkjalg uuesti sõiduks awada?

Teadete kogumine Tallinnas asuwate teaatrite ja kinode üle.

Riigi statistika keskbüroo poolt saadeti linnawalitsusele ringkiri, milles palutakse teateid anda Tallinnas asuwate teaatrite ja kinode kohta. Teaatrite kohta tuleb teateid anda teaatri nimetuse ja asukoha kohta, direktori ja näitejuhi nimed, kinode kohta nimetus, asutus ja juhataja ehk omaniku nimi.

Samasugused ringkirjad saadeti ka teistele kodumaa linnade- ning suuremate alewite- walitsustele.

—g.

Õpetöö algus Tallinna koolides.

Tallinna kolledshis algab osaline õpetöö- homme, wanematel kursustel aga 15. septembril. Rohket sisseastuda soowijate arwu silmas pidades awatakse kolledshi juures sellel õpeaastal paralleel-klassid. Sisseastujate arw kolledshi käesolewal sügisel tõuseb 200 peale; neist peab osa ruumipuudusel wälja jääma. Kolledsh töötab, nagu eelmistelgi aastatel, linna poeglaste gümnaasiumi ruumides. —g.

oooooooooo

Kommunistliste lendlehtede laialilaotaja 3. a. wangi.

Hommikul, 13. weebruaril 1923. a. teatati Inglis-Balti tehase sepameister Eduard Freibuschile, et kui hommikul töölised tööle tulid, leidnud nad sepapajas palju lendlehti pealkirjaga „Rekrutidele". Freibusch nõudis ühe lendlehe ja leidis, et ta sisu täiesti riigiwastane on. Esialgu kahtlustas Freibusch lendlehtede laialilaotamises töölist Kirs'i, sest töölised Spakowitsh ja Saarpuu, kes esimestena tööle tulid, leidsid lendlehed sepapajas, millest wõis otsustada, et nad juba eelmisel õhtul sinna pandud olid, kuna Kirs, Spakowitshi sõnade järele, olla töölt harilikult wiimasena lahkunud. Kirs aga juhtis Freibuschi tähelepanekut selle peale, et töölt harilikult wiimasena lahkub tööline Malsroos, kes wälimuse poolest Kirsi sarnane mees on. Malsroos seletas Freibuschile, et ta olla küll 12. weebruaril wenekeelseid üleskutseid usuõpetuse hääletamise kohta sepapajas laiali laotanud, kuid lendlehte pealkirjaga „Rekrutidele" pole ta sepapajasse toonud.

Kaitsepolitsei ülema wanem abi Eduard Kapsta, kes eelkuulamist selles asjas toimetas ja kellel läks korda kolm lendlehte „Rekrutidele" ja kaks wenekeelset üleskutset, mis Inglis-Balti tehase sepapajas laialilaotatud oli, kätte saada, tegi kindlaks, et tööline Malsroos oli 12. weebruaril wiimasena sepapajast lahkunud ja et töölised, kes esimestena 13. weebruari hommikul tööle tulid, leidsid lendlehed „Rekrutidele" sepapajas juba laialilaotatud. Samuti tegi Kapsta kindlaks, et sepapaja uks peale Malsroosi lahkumist oli lukku pandud ja enne järgmist hommikut, kui esimesed töölised tööle ilmusid, keegi sepapatta sisse pääseda ei wõinud. Malsroos, keda Kapsta üle kuulas, salgas esialgu oma süüd, kuid wiimati tunnistas üles, et lendlehed ta saanud „Tööliste keldrist" ja peale seda, kui kõik töölised lahkusid, laotanud ta neid 12. weebruaril töökojas laiali.

Lendlehtedes „Rekrutidele" kutsutakse üles nekrute isamaa äraandmisele, makswa riigikorra kukutamisele, oma kohuste mittetäitmisele ja klassiwõitlusest osawõtmisele.

Eila oli asi kohalikus rahukogus arutusel. Malsroos tunnistas ennast süüdi ja seletas, et tema ei tea, mispärast ta lendlehti laiali laotas. Rahukogu mõistis Malsroosi 3 aastaks wangi, arwesse wõttes 5 kuud eelwangistust.

Malsroos oli 1919. a. kui ametiühis. nõukogu liige Wenemaale wälja saadetud ja tuli sealt omawolilisélt 1920. a. tagasi. mille eest ta 3 a. parandusmaija mõisteti, kuid hiljem wabariigi walitsuse poolt amnesteeriti.

Õnnetused ja kuritööd.

Märatsejad Keilas politseiametnikkudele wastu hakanud.

26. skp. tabati Keila jaamas sama piirkonna kordnik Karl Mathiase poolt joobnud olekus Eduard Pillendorf ja Johannes Weiberg ja toimetati jaoskonna arestimaija. Teel arestimaja poole haaras üks joodikutest taskust noa ja haawas sellega kordnikku meelekohalt. Kohaletulnud kriminaalpolitsei ametniku ja Harju maakonnas Saue wallas elutsewa Willem Naudi kaasabil läks kordnikul korda märatsejaid arestimaija paigutada, kusjuures rüselemise ajal Naud ninast ja kriminaalametnik peast kriimustada said. Märatsejad on wastutusele wõetud. —II—

Wabasurm õnnetu armastuse pärast Tartumaal.

Öö! wastu 28. augusti on Pangodi wallas, Tsingu talu aida lael talu sulanee Walgalinna kodanik Wladimir Reinholts, 19 a. wana, enda üllespoonud. Enne poomist on ta enesel käewartel habemenoaga weresooned läbilõiganud. Nagu järeljäänud kirjadest näha on enesetapmise põhjuseks olnud arwatawasti õnnetu armastus. Surnukeha on Tartu ülikooli anatoomikumi lahtilõikamiseks saadetud. —as.

Enesetapmine rongi alla wiskamisel.

Üleeila wiskas end Kärkna ja Tartu jaamade wahel Tartus Kalda uul. nr. 2 elutsew Gustaw Leutsejus, 89 a. wana, rongi alla, kus temal pea täiesti purustatud ja surm silmapilkne oli. Surnukeha taskust leiti kiri, milles kadunud palub mitte kedagi omas surmas süüdistada, tõendades, et seda elutüdimuse tõttu olla teinud. —II—

Mõrtsukatöö Taali metskonnas Pärnumaal.

27. skp. teatati Pärnu kriminaalpolitseile, et samas maakonnas Taali metskonnas olla kellegi tundmata naisterahwa surnukeha leitud. Koha peal selgus, et naisterahwal pea kuuliga läbi lastud on ja ta silmili maas lamas ning pealiskaudse waatamise järele wõis otsustada, et surnukeha seal juba mõni päew on lamanud. Mõrtsuka tabamiseks on kõik abinõud tarwitusele wõetud. —II—

Upputuse katse nurja läinud.

27. aug. õhtul umbes kella 6 ajal hüppas Narwas end. Sinowjewi malmiwabriku kohal keegi naisterahwas jõkke, kust woog ta puusilla poole edasi wiis. Silla läheduses päästsid juurderuttanud kalamehed uppuja ära.

Pärast selgus, et enesetapja oli Liija Kuurmann.

Asja kohta on juurdlus käimas.

Suurem murdwargus Tartumaal.

Öö! wastu 29. augusti on Sootaga wallas, Solba talus murdwargus toimepandud ja tallist 2 hobust ühes wankrite ja riistadega ära warastatud. Peale selle on weel aidast mitmesugust riide ja muud kraami ära wiidud. Omaniku Karl Anijärwe kahju ulatab üle 100.000 marga. —as.

Pikne maja põlema löönud.

27. aug. keskpäewal lõi pikne Wiljandimaal, Kaarli Saksamõisa asunduses asuwa endise moonakate maja põlema. Maja põles maha. Hoone oli uuepoolne ehitus ja riigi omandus. Peawarjuta jäid neli perekonda.

Poisikene raudteesilla alla kukkunud.

27. aug. kell 6 õhtul kukkus keegi 12-aastane poisikene Narwas wana raudteesilla ja uue silla wahepeal waadates alla. Õnneks kukkus poiss ainult tellingute peale, kusjuures suuremaid wigastusi ei saanud.

Wargused Tallinnas.

29. skp. warastati Juline Tammel korterist mitmesugust kraami. Samal kp. warastati Gustaw Kemmil jalgratas 8000 marga wäärtuses. Samuti warastati Kalewi spordiseltsi ruumides üks paar kingi 2000 marga wäärtuses. —II—

oooooooooo

Nõudke ainult

„UUS-BENE"

tahwelshokolaadi ja kompwekke.

Tallinnas, Rüütli uul. 2.

Kõnetraat 12-29.

Ruhno saarel.

XI. Eesti „Aland".

Kohe kui laewast maale astusime sain järgmist kuulda: Eelmisel päewal lähenenud rannale aurulaew ja lasknud saarele naisterahwa maale, kes külas ümber käinud ja laewale tagasi läinud. Naisterahwas seletanud külas umbes järgmist: „Tulewal nädalal tuleb saarele minister, kes on Eesti ja Läti ülem. See minister kuulab üle saare elanikkude hädad ja soowid ning otsustab, missuguse riigi alla Ruhno saar peab saama, kas Eesti, Läti wõi mõne muu riigi alla. Tarbekorral paneb ta selles asjas Ruhno saarel ka rahwahääletamise toime".

Pean ütlema, et seda teadet huwitusega kuulsin. Tallinnas ja mujal Eestis ollakse arwamisel, et Ruhno saare küsimus on otsustatud asi.

Öösel, nagu ülemal tähendatud, jõudis Ruhno saarele Riiast laew umbes 130 lätlasega. Järgmisel päewal, pühapäewal, ujutasid nad terwe saare üle. Külatänawatel korraldati ringmängusid ja tantsusid, tehti siin ja mujal ühiseid üleswõtteid tantsijatest ja mängijatest ning muul wiisil sõbralikult kooswiibijatest lätlastest ja ruhnolastest....

Ruhno saarel suwitab ja teeb uurimistööd pikemat aega miskisuguse Rootsi teaduslise asutuse esitajana — asutuse nime olen unustanud — keegi härra, kellega mul au oli tuttawaks saada.

Paar-kolm nädalat warem meid oli Ruhno saarel, peale pikemat waheaega, tulnud uus õpetaja, kellega mul samuti oli au tuttawaks saada. Tuli ilmsiks, et see härra, nüüdne õpetaja, on warem Eestimaal mõisates põllumajanduslisełt tegew olnud ja enamlaste poolt wangistatuna omal ajal ka Tartusse wangi wiidud, kuid hiljem wabastatud. Wahepeal on ta Rootsis elanud ja nüüd Ruhno saarele õpetajaks määratud.

Pean tähendama, et härra õpetaja wäga isalikult ruhnolaste eest hoolitseb. Pühapäewal peale lõunat, pärast seda kui warul tuttawaks saime, käidud mind külas tagaotsimas ja saadi mind wiimati tulet.hoidja majas kätte. Tuli ilmsiks, et mind härra õpetaja poole kutsutakse. Läksin. Seal esitati minule õp. poolt Saksa keeles kirjutatud kiri, mis Rootsi keelest olewat olnud Saksa keelde tõlgitud ja mida mind paluti Eesti keelde tõlkida. Kiri puutus jällegi saare rahwa meeli ärewuses hoidwasse wäeteenistusse wõtmisesse. Püüdsin seletada, et õigem oleks, kui ruhnolased oma kirja Rootsi keeles riiklikule keskasutusele saadaks. Niisugune on rootslastele Eesti põhiseadusega kindlustatud õigus ja pealegi kaoks niisugusel puhul kahtlus, nagu oleks keegi kõrwaline isik wõinud saare rahwa tahtmist omal wiisil kirjalikult tõlkida ja seletada. Selle minu seisukohaga wiimati lepiti: leppis härra õpetaja ja leppisid ruhnolased...

Soomlane, minu kaasreisija, awaldas minule oma poliitilise mulje Ruhnost: Temale paistwat, et Ruhno olewat „Eesti Aland". Mul on küsimus: palju on eestlasi, kes asja nõnda tõsiselt jõuawad wõtta, nagu auwäärt soomlasele see ilma pikema jututa ja juurdluseta näis kohapealsel waatlusel selge olewat?

XII. Saarelt lahkumine.

Pühapäewa õhtul, päewaloodel käisin weel külas wiimseid andmeid kogumas, mis mul tarwis oli. Siis seadsin sammud tuletorni poole. Ruhno neiud ja mõned naised, kes päewal warrul olid, tulid külast wälja kuni metsa weereni meid saatma. Üks naine oma kahe lapsega ja üks neiu tulid meiega kaasa tuletornihoidja majasse. Tuli ilmsiks, et neiul on omad suhted suuremaaga abieluliste asjades. Naine aga on pooleestlast pool-ruhnolast: isa — eestlane, ema — ruhnolane, Tallinnas sündinud, kaswanud, koolis käinud ja wiimati ikkagi, nagu igatsuse sunnil, ruhnolasele mehele läinud. Isapoolne eestlase weri aga igatses nähtawasti suuremaa poole ja tuldi meid, suuremaalasi kaugele saatma.

Kella kümne-üheteistkümne ümber kogunesid tuletornihoidja maja lähedusesse kõik need, kes huwireisijatena ehk wäekomisjoni liikmetena saarelt lahkuda soowisid, samuti ka ruhnolased, kes meid paatidel kaldalt laewale pidid sõudma.

Kell 12 lahkusime tuletornihoidja majast. Peaaegu pilkases pimeduses, läbi põlise metsa, katsusime leida teed mere kaldale. Inimeste rida tuletornihoidjaga eesotsas, põliste puude wahel peaaegu käsikaudu kobades, tuletas meelde indiaanlaste käikusid metsikutel maadel, nagu seda lapsepõlwes olin lugenud ja ettekujutanud. Wiimati olime merekaldal.

Laew ei jõudnud tähtajaks kohale, pidime ootama.

Terawad, walged ja wihased harjad, mis päewal lainte turjal kaldale ratsutasid, olid kadunud. SO tuule tasasel tõukel uhtusid nüüd kaldale lahmakad, aeglased lained. Oli wilu. Wee weerest eemal, kõrgel kalda serwal, tekkisid leegid. Ruhnolased — paadimehed olid metsast puid toonud ja soojendamiseks tuld teinud. Tule ümbruses seisid ja liikusid inimeste kujud. Jällegi tulid lapsepõlised lugemised ja mälestused meele...

Wiimati hakkasid merel paistma tuled. Ruhnolased leidsid, et on „Ristna" omad. Asusime paatidesse. Wastupidiselt saarele sõidule, olid meie paadi juhtijateks nüüd juhtunud ehtsad „wikingid": tõsiselt, tuimalt ja nagu julgesti- hoolimata tegid oma tööd. Paat tõusis laia laine ümmargusele seljale ja waos sedamaid kahe kõrge laine wahelisesse sügawusesse. Kahe teise paadi mustad kujud paistsid wahel silmi, sedamaid kadusid nad aga jälle. Sõuti ja sõuti, kuid ei jõutud laewa tuledele lähemale. Tuli ilmsiks, et „Ristna" ei julgenud öösises pimeduses kaldale nõnda läheneda, nagu päewal. Enam kui kaks kilomeetrit kaldast eemale oli seisma jäänud.

Wiimati olime „Ristna" wees õõtsuwa keha juures. Mõned wäikesed tõuked paatide eneste wahel ning wastu „Ristna" rattawärki ja külgesid. Warsti olime laewalael. Ruhno käik oli tehtud.

Ronisin „Ristna" laele. Hakkas walgeks minema. Ruhno saar hakkas silmapiiril kaduma. Puhus wire tuul, päike oli tõusul. Tundus wiluwõitu ja uni tükkis kallale. X+Y.

Wäljamaalt.

Kroaatlased Lõuna-Slaawias.

Kroaatia rahwasaadikud Lõuna-Slaawia parlamendis tegid hiljuti otsuseks igasugust läbikäimist Belgradiga lõpetada ja oma juhile woli anda wäljamaal diplomaatilisi samme astuda Kroaatia rahwa lahkpiiriste täidewiimiseks rahulikul teel. Raditsh oli sel ajal juba wäljamaale põgenenud, et Kroaatia iseseiswuse heaks tööd teha.

Juba Lõuna-Slaawia riigi asutamisel rahwuskogus astus Raditsh kindlalt wabariiklise korra maksmapanemise poolt üles ja nõudis Kroaatiale erilist seisukohta Lõuna-Slaawi maade liidus. Hiljem asutas ta oma kodumaal talurahwa erakonna ja selle eesotsas seistes wõitles ta kuni wiimase ajani Belgradi walitsuse tsentralismi ehk keskkoonduse wastu. Kroaatlased süüdistawad serblasi selles, et need teewad tegelikult juure wahe eneste ja kroaatlaste wahel, kisuwad wõimu oma kätte, käiwad kroaatlastega ümber kui alama rahwaga ja tallawad iiheõigusluse põhimõtted jalge alla. Lõuna-Slaawia 11.3 miljonist elanikust asub Kroaatias 2.700.000, kuid nendel ei lasta palju kaasa rääkida. Tähtsamad ametikohad on kõik serblaste käes. Kroaatia eest ei kanna walitsus hoolt, ei majanduslisel ega kultuurilisel alal, ehk küll maksud seal märksa kõrgemad. Endises Serbias antakse teede ja majade ehitamiseks riigikassa ja pankade kaudu sadasid miljonid wälja, Kroaatia jaoks aga ei seata uute raudteede ehitamise kohta kawagi kokku. Haridusliselal on lugu weel pahem. Nelja aasta jooksul ei ole seal ühtki uut rahwakooli awatud. Agramis, kus nüüd 40.000 elanikku rohkem kui enne Lõuna-Slaawia riigi asutamist, ei ole ühtki koolimaja juure ehitatud. Agrami ülikool, kõige wanem Lõuna-Slaawias, kiratseb rahapuudusel, õpetoolidelt piiitakse kroaatlasi wälja kangutada ja serblasi asemele seada. Ükski Kroaatia üliõpilane ei saa riigi poolt toetust, küll aga saawad seda kaunis ohtralt Serbia ja isegi Wene üliõpilased.

Nende asjaoludega seletawad kroaatlased oma meelepaha Belgradi walitsuse wastu ja oma püüdeid, laialdast autonoomiat kätte saada. Mõned lähewad isegi nii kaugele, et nad Kroaatiale iseseiswust nõuawad. Seda eesmärki on nüüd ka Raditsh silmas pidanud, kui ta kodumaalt põgenes ja Londoni sõitis. Seal tahtis ta peaminister Baldwini ja wälismin. lord Curzoni jutule pääseda, aga kumbki ei wõtnud teda wastu. Inglise walitsus ei sega end Lõuna-Slaawia sisemistesse asjadesse. Londonist on Raditsh Schweitsi sõitnud, lootes seal paremat õnne leida. Kuid Belgradi walitsus tahab walwel olla, et Raditsh oma kihutustööga wäljamaal ei saaks Lõuna-Slaawiale kurja teha. Üldiselt aga arwatakse, et Raditsh on juba oma poliitilise osa ära mänginud, tema tööst ei tule midagi wälja.

Wene wilja wäljawedu.

Wilja weetakse wälja, olgugi, et rahwas nälgib.

Kärmine rahaline kriis sunnib enamlasi igasugu abinõusid tarwitusele wõtma, et wäliswaluutat saada.

Selles suhtes kawatsewad nüüd nõukogude majanduspoliitilised juhid kõige laialisemal määral ära kasutada ka Wene wilja wäljaweo wõimalusi wälisriikidesse. Enamlise ajakirjanduse teatel olewat tsaariajal Wenemaalt wäljamaale weetud kuni $^{2}/_{4}$ miljardi puuda wilja aastas. Nüüd nähtawasti püüawad enamlased tsaariaegsele walitsusele sel alal kiires korras järele jõuda. Kuid selleks on palju raskeid takistusi ees: Wene rahwa näljahäda, weoolude ja elewaatorite wilets seisukord. Sellest kõigest tahetakse aga tingimata üle saada. Wene rahwa näljahäda likwideerimine on otsustatud. Kõigi wiletsuste piikamööda rawitseja — aja hoolde jätta, kasutades Wene rahwa iseloomu, mis saatuse hoope walmis kandma ja rahwahulkade poliitilist ükskõiksust. Weoolude korda seadmine on wiimasel ajal tõsisemalt käsile wõetud; eelkätt tahetakse enam-wähem korda seada tähtsamad raudteeliinid. Käsile on wõetud ka Wene meresadamate korda seadmine, kus korraldatakse juureweoraudteesid ja muid tehnilisi abinõusid. Samuti on tähelpanu pöördud kaubawagunite remonteerimise peale, sest nad on iseäranis wiletsas seisukorras. Et elewaatoreid korda seada, selleks anti nõukogude walitsuse poolt 6 tähtsamat Wene sadamalinnade elewaatori riigipanga korraldusse.

Kõigi jõupingutustest hoolimata, on siiski Wene wilja wäljawedu weel algastmel. Et hoogsamalt seda arendada, moodustati tööja kaitsenõukogu „sto" juures iseäraline täiswoliline wilja komisjon. Selle komisjoni korraldusel olewat wäljamaale müüdud 40 miljoni puuda wilja läinud aasta lõikusest; sellest arwust olewat 30 miljoni puuda juba wäljamaale saadetud. Kuhu wilja on weetud Saksamaale ja Soome; läbirääkimised on käimas Norraga, sinna Wene wilja sisseweo suhtes. Tehakse ka katseid Wene wilja saata Inglismaale, mis aga seni tagajärgi pole annud.

Tulewikus kawatseb nõukogude wäliskaubandus-komissariaat kokkulepet saawutada wäljamaade juuremate wiljakaupmeeste ja möldritega, et nendega segaaktsiaseltse Wene wiljaga kauplemiseks luua.

Nõukogude poliitikerite arwamisel olewat Wene wilja wäljaweol peale puhtkaubanduslise tähtsuse, ka poliitiline tähtsus.

Wiljahindade reguleerimiseks Sise-Wenemaal moodustati 10. jkp. Moskwas wilja börse, mis koosneb 8 isikust; börse esimeheks on Kaganowitsh, tema asetäitjaks rahwa toitluskomissariaadi kolleegiumi liige — Jalejew; liigeteks on nõukogude toitluse, ühistegewuse, riigipanga ja erakaubanduse esitajad.

Ram.

Poola esitus rahwasteliidu konwerentsil.

Poolamaa esitajateks rahwasteliidu konwerentsil on Warssawi walitsuse poolt määratud kolm meest: endine wälisminister ja praegune saadik Londonis Skirmunt, Poola saadik Schweitsis Modzelewski ja ministri abi Strassburger.

Rahwasteliidu nõukogu koosolekutel, mis peetakse kogu konwerentsi ajal, wõtawad Poola huwidesse puutuwate küsimuste arutamisest osa Skirmunt, Modzelewski ja Poola komissar Danzigis Plucinski.

Algupärane majapidamine.

Ruhri okkupeerimisest saadik on riigikassa Saksamaal juutnud oma sissetulekutega ainult wäikse osa oma wäljaminekutest katta. Jaanuari esimese 10 päewa jooksul tegid sissetulekud 28,5 prots. wäljaminekutest wälja. Mai alguks tõusis see protsent 85 peale, hakkas aga siis kiiresti alla langema: juunikuul 10 protsenti, juuli lõpul 2,6 protsenti.

10. augustiks tõusis jooksew riigiwõlg 117,3 biljoni peale (biljon kirjutatakse 12 nulliga). Augusti keskel oli tarwis ametnikkudele palkasid maksta, mis riigikassalt määratuid summasid nõudis. Kümne päewa jooksul, see on 10.—20. augustini, pidi riigikassa 247,970 miljardi marka wälja andma. Sama aja jooksul sai ta maksudest, tollidest ja muudest sissetulekutest ainult 1770 miljardi, tähendab, sissetulekute läbi juudeti katta ainult 0,8 protsenti wäljaminekutest. See protsendi määr ulatab 1,8 peale, kui sissetulekute hulka arwata sisemise kullalaenu paberite müügist saadud summad, 2570 miljardi marka. Nõnda pidid trükimasinad nimetatud 10 päewa jooksul riigikassale andma 241.860 miljardi marka, see on läbistikku üle 24 biljoni päewas. 21. augustiks ulatas riigi jooksew wõlg 363,5 biljoni peale.

Et sarnane majapidamine riigi pankrotti ajab, on selge. „Frankf. Ztg." ütleb: Seisukord on läbi ja läbi katastroofiline. Ainult kõige radikaalsemate abinõude tarwitamine niihästi sissetulekute tõstmiseks, kui wäljaminekute wähendamiseks wõib meile wahest natuke lootust anda pääsemise peale. Kui meie wäiklasi kartusi otsekohe kõrwale ei heida ja järsult, hoolimatult riigi rahaasjanduse kaost korraldama ei tõtta, siis on Saksamaa kadunud. Mitte üht silmapilkugi ei tohi meie siin enam wiiwitada. Igasugune, ka kõige wäiksemgi summa riigi wäljaminekutes, ilma milleta wõib läbi saada, tuleb jalamaid maha kustutada.

Belgia nõutab Prantsusmaalt laenu.

Prantsuse ja Belgia walitsuse wahel on praegu läbirääkimised käimas laenu andmise kohta Belgiale. Kuulu järele nõuab Belgia, et laenu tasumiseks temale aega antaks 20 aastat, kuna Prantsusmaa poolt selleks ainult 10 aastat lubatakse. See lahkuminek ollagi põhjuseks olnud, miks Belgia ei ühinenud Prantsuse wastusega, mis see Inglise märgukirja peale saatis.

Kuld merepõhjast wälja.

Ilmasõjas 1917. aastal laskis Saksa weealuné paat Inglise auriku „Laurentic" põhja, wäga kalli koormaga: laewal oli peal 5 miljoni naela kuldsterlingit kangides. Kulla päästmise töödega tehti algust juba 1918. aastal, aga see töö hoiti salajas. Nüüd teatab Inglise admiraliteet, et merepõhja läinud laewakerest on juba 4 miljoni naela wäärtuses kuldkangisid wälja toodud. Wiimast, wiiendat miljoni loodetakse tulewal septembrikuul kätte saada. „Laurentic" seisab Iiri ranna lähedal 120 jalga sügawal merepõhjas.

Greeka tunnistamise küsimus.

Inglise poolametlikus teadaandes öeldakse, et Suur-Britannia on alles siis walmis Greekat tunnistama, kui seal on seaduslik walitsus ametisse seatud, wastawalt põhiseadusele. Sarnast walitsust on wõimalik moodustada ainult walimiste alusel.

oooooooooo

Paberossid „EVA„ on nüüd weel paremad kui alguses olid. — —, „O-ü. TUBAK"

Kiri Hangöst.

Nimi Hangö on meil Eestis hästi tuntud. — Hangö on Soome kõige lõunapoolsem sadam, mille kaudu alal hoitakse laewaühendus Tallinnaga talwisel ajal, mil teised Soome sadamad jääst sulutud. Kuid, Hangöst, kui suwitus- ja supelduskohast, teatakse meil wist küll wähe, kuigi ta praegu on Soome kõige suurem ja tähtsam kurort. Linnast eneseest ei maksa palju juttu teha, sest see on, nagu iga teinegi Soome wäikelinn, tüüpiline oma puhtuse, waikuse ja korralikkuse poolest. Omaette linna jäänitawad aga suwemajad linna serwal olewas pargis, mis mereranda mööda mõne kilomeetri kaugusele ida poole ulatab. Siin ongi suwitajate paradiis, siin wõib neid igal päewaajal näha: kõndimas, sporti ajamas, liiwa sees püherdamas, meres suplemas. Hangö rand on ilus. Kõrged kaljurahnud wahelduwad liiwarannaga, liiwarand metsaga, ja nii ikka edasi ja edasi. Igal pool on näha Hangö kurordi walitsuse korraldawat kätt: igal pool istepingid, kaljude wahele tehtud mõnusad teerajad, kiwi sisse raiutud trepiastmed, sillad jne. Suwitajate elu peab ju nii kerge ja mugaw olema, kui wõimalik. Suwemajasid on lõpmata palju, kõik ilusad, kerges stiilis ehitatud hooned. Paljudes neist asuwad hotellid, ehk õigemini, pansioonid. Majade seintelt paistawad siima nimed, nagu: „Park Pensionat", „Pension Doris", „Pension Bellevue", „Solgarden", „Familjaris", jne. jne. „Pansiooni" nimele ei wasta nad aga mitte täielikult, sest peale tee, kohwi, piima ja muu wedela kraami ei pakuta siin wõõrastele midagi, ning hommikueine, lõuna- ja õhtusöögi peab igaüks wäljaspool söömа. Seda asjaolu on siis Hangö kurordiwalitsus ka silmas pidanud ja kaks 1. järgu restoraani awanud: „Kasiino" ja „Grand hotell". Wiimane asub linna sees, ja tema tähtsus pole nähtawasti kuigi suur; seda suurem on aga osa, mida mängib „Kasiino" Hangö supelduswõõraste elus. „Kasiino" asub pargis, ranna ääres, kohal, kus meri wäikese lahe siinnitab. Mõlemal pool lahte kõrgel kaljul kaks suurtükki, nähtawasti wanad sõjamälestused. „Kasiinosse" kogub kolm korda päewas — hommikueinele, lõuna- ning õhtusöögile — „peenem seltskond", suwitajad, kes loewad „heaks tooniks" „Kasiinos" söömise. Terawat wahet tehtakse siin „abonentide" ja juhusliste wõõraste wahel. Wahet tehtakse nimelt laudade suhtes. „Abonendid" on omale „Kasiino" kontoris lunastanud hommikueine ja lõuna kupongid teatud aja peale, neil on omad teatud lauad, mille juure nad jääwad kogu kupongide kestmise ajaks. Juhuslisi wõõraid ei lasta siia keelatud piirkonda, nende jaoks on lauad reserweeritud pisut kaugemal. Kupongide süsteem on iseeneseest mõnus sissesead — jääb ära igakordne arwemaksmine ja selle tagajärjel ka sagedane tülikas rahawahetamine. Teenimine „Kasiinos" on tip-top. Suure hulga wõõraste peale waatamata sünnib teldrikute wahetamine ja toitude ettekandmine kiirelt ja ilma suurema kära-mürata, ning ettekandwate preilide wiisakus ja wastutulelikkus selle juures teeb su meele igakord päris rõõmsaks.

„Kasiinosse" sisse astudes tunned, et oled siin alati heameelega nähtud külaline. Tõepoolest, meie, eestlased, eriti tallinlased, ei ole selles suhtes hellitatud; sest ebawiisakus näib Tallinnas otse kelnerite woorus olewat.

Hangö supelusasutus ehk „Badanstalt", nagu teda siin Rootsi keeles nimetatakse, on teine telg, mille ümber keerleb suwitajate elu. „Badanstalt" on siin, nagu igal pool, ühedele lihtsamaks, teistele aga paigaks, kust nad oma igasuguste füüsiliste hädade wastu abi otsiwad ja leiawad. Waremalt, tsaari ajal, kogus Hangösse iga aasta hulk wenelasi, nende peaotstarb ei olnud aga mitte terwise parandamine, waid lihtsalt lõbutsemine. Nüüd, wiimastel aastatel, on hakanud Hangösse walguma ka rohkesti haigeid. Neile hädalistele abi andma on siia sõitnud kuulus arst, professor Tallgwist Helsingist. Terwiswannisid saab siin igasuguseid: nuda-, liiwa-, soola-, sõehappe-, päikesewannid, jne. jne. Arwestatakse kuulu järele heade tagajärgedega. Et sarnane lõbu kaunis kalliks maksma läheb, on selge, ja selle tõttu on Hangö õieti kättesaadaw ainult Soome jõukamatele kihtidele ja kõrge waluutaga wälisriikide alamatele. Lühemat aega siin wiibides pole asi muidugi nii kardetaw, kuid pikema aja peale — muutub jalgealune kuumaks nii mõnelgi, kelle rahakott pole õppinud sõna kuulma. Suwitajaid on tänawu Hangös kolme-, neljasaja ümber. Neist on suurem osa rootslased, Rootsist ja Soomest, kuid leidub ka soomlasi, paar jakslast ja neid, kes kunagi ja kusagil ei puudu — juuta. Arwuline ülekaal on muidugi naiste käes, neid on siin noori ja wanu, inetuid ja keni, sihwakaid ja tüsedaid. Kus nii palju naisi koos, seal on ka riiete küsimus kaunis ligidal. Peab üllema, et elegantsi ja maitset leidub siin palju, eriti rootslaste juures. Käredad wärwid domineeriwad igal pool, iseäralises lugupidamises näiwad aga olewat „tango" ja roheline. Daamide käredawärwilised tualetid elustawad Hangö randa: sinise mere ja kollase liiwa tagaseinal loowad nad ilusa wärwide kokkukõla.

Rootsi keelt kuuled siin iga inimese suust. Tuleb sulle pesunaine pesukäruga wastu — räägib Rootsi keelt; lähed tänawal wäikese plika käest maasikaid ostma — nimetab ta sulle hinna tingimata Rootsi keeles. Tülikas, kuid mis teha? Mõneks silmapilguks waldab sind tõepoolest kahetsus, et pole kunagi olnud juhust, ega ka tahtmist Rootsi keelt ära õppida. Kuid asi pole nii hull: hakkad asja lähemalt uurima, leiad, et mi mõnigi inimene siin ka Soome keelt räägib, kuigi seda fakti, üldises Rootsi keele tuhinas, ei oska tähele panna. Sporti aetakse Hangös kaunis palju. Esimesel plaanil muidugi weesport, siis jalgrattasport. Jalgrattal kihutajaid on siin pööraselt palju, park aina kubiseb neist, selle peale waatamata, et tee äärde ülesseatud tahwlitel seisab suurte tähtedega: „Jalgrattasõit pargis keelatud". Keelust ei hoolita nähtawasti palju.

Ka murutõnise mängu harrastajaid näib suwitajate hulgas rohkesti olewat. Paljude suwemajade juure on sisseseatud mänguplatsid ja seal lõhutakse hommikust õhtuni. Kus aga puudub plats, seal aetakse ilma läbi, lihtsalt õues ehk kus leidub mõni lage wäli. Et hooaeg peagi lõpule jõuab, on seltskondlise elu raugemist tublisti märgata.

Tantsuõhtud ning muud pidustused, mida waremalt järjekindlalt korraldati supelduswõõraste lõbustamiseks, on nüüd palju harwemaks jäänud, ja ei suuda suwitajate hulgas nähtawasti enam suuremat huwi äratada. Lahkunnistunne waldab igaühte ja halwab ettewõtlikkust ja turu lõbutsemiseks.

Kõike kokku wõttes peab üllema, et mõnus on elada muidugi igas sellesarnases paigas, olgu ta Soomes wõi mujal, kuid — wahekord rahakotiga olgu sul siis selge otsast lõpuni! E+K.

Hangö, august 1923.

Siseriigist.

Harjumaalt.

Wiimsi walda tahetakse uut koolimaja ehitada.

Maakonnawalitsuselt 2½ miljoni marka laenu palutud.

Wiimsi wallanõukogu esines Harju maakonnawalitsusele palwega, wõimaldada temale uue koolimaja ehitamiseks 2½ miljoni marga suuruse laenu saamist.

Ühtlasi esitas wallawalitsus maakonnawalitsusele kawatsetawa koolimaja ehituse-kawa, mille järel uut koolimaja ajanõuetele wastawalt püstitada tahetakse. Ehitus läheks maksma 3.400.000 marka. Ehitusega tahetakse algust teha käesolewa aasta oktoobrikuus.

Maakonnawalitsus oli laenuandmise poolt ja esitab palwe maakonnanõukogule kinnitamiseks, ühes ettepanekuga, et wõtta koolimajade ehituse fondist, Wiimsi wallale antawa laenu wastutus maakonna peale.

Praegu töötab Wiimsi walla algkool samanimelises mõisas. —c—

Friisi tõugu karja järelwaatus Harjumaal.

Friisi karja kaswatuse selts korraldab Harjumaal Friisi tõugu noorte loomade järelwaatuse. Lähemateks järelwaatuse päewadeeks on kindlaks määratud: Raplas — 16. september, Kohilas — 30. september ja Jõelehtmes — 7. oktoober. 12. augustil oli loomade järelwaatus Keilas. —c—

Näitemüük Juurus.

Juuru rahwahariduseselts korraldas 26. aug. Juuru kiriku läheduses olewas „Plewna" metsas näitemüügi. Ehk küll taewakaat mitu korda wihma lubas, oli rahwast näitemüügil õige rohkesti, mis seletataw sellega, et siinpool näitemüükisid õige harwa korraldatakse. Näitemüük lõppes kell 6 p. l., siis mindi rongikäigus muusika saatel seltsimajja, kus ette kanti mõned muusikapalad ja kupleed ning näitemäng „Minu Beby". Ettekanded läksid kõik hästi korda. Ei saa ka nimetamata jätta, et näitemüügil kui ka pidul, walitses eeskujulik kord.

Kõrge headusega hügieenilise watiga paberossid. „Laulupidu" 20 tk. — 25 mk. O-ü. „TUBAK".

Wirumaalt.

Turbasaamise wõimalused Tudulinnas.

Tudulinna wald on looduslikult ümberringi suurte soode ja rabadega piiratud, nii et turwas siinsetele põllumajapidajatele pea igast wäljaserwast ja heinamaa äärest wastu waatab. Ometi on sellegipärast turwas seniajani suurele osale Tudulinna põllupidajatest alles tundmata wäärtus. Ei saa siia juure weel lisamata jätta, et meie karjalaudad loomade talwisteks piinakohtadeks muutuwad, selle tõttu, et puudub aluspõhk ja loomad alataja wirtsa sees peawad jõtkuma.

Enne ilmasõda katsuti kord ühisel nõul mõnede põllupidajate wahel ühest lähemast rabast turwast muretseda, kuid hiljem jäi asi sõja tõttu täiesti soiku. Nüüd leiame üksnes mõne talu walla peale, kus turwast aluspõhuks tarwitatakse, enamjagu põllupidajaid kannatawad ikka alles aluspõhu puuduse all.

Tänawune wilja- ja heinakehw aasta peaks Tudulinna põllupidajaid jällegi selle üle weidi mõtlema panema, et oleks tarwilik samme astuda, kuidas tulewikus oma karjalautasid ja hobusetallisid paremini korras hoida, sest pole ju ette teada, kuiwõrd rikkalikud ka eelolewad aastad saawad olema. Siin wõib wäga hästi turwas kui tähtis aluspõhu- aine appi tulla, et loomadele laudas paremaid tingimisi luua ja ühtlasi ka põlluramnu rohkust suurendada.

Rõõmustawa nähtusena tuleb nimetada asjaolu, et ühel wiimasel põllumeesteseltsi koosolekul see küsimus üles tõsteti ja asi jaatawalt otsustati, kusjuures eestseisusele kohuseks tehti walitsuselt selleks wastawat maa-ala lähemast soost soetada, et järgnewal aastal seal tööd alustada wõiks. Sood on ümbruskonnas juba waremalt riigi kulul kuiwaks lastud, mis kulusi tuntawalt wähendab. Asi ise oleks aga tükk kasulikku tööd walla põllupidajate kasuks, eriti neile, kes aluspõhust ikka ja alati suurt puudust on tundnud. Hein.

Tööliste uus nõudmine.

Töölised, kes peenemate tööde peal töötawad, on Kreenholmi wabriku walitsuse poole nõudmisega pööranud, et wabrikuwalitsus muretseks neile prille. Wabrikuwalitsus kawatseb tellida suurema hulga prille, mis ta odawama hinna eest töölistele edasi müüb. V. M.

Wabrikuwalitsus pakub müüa töölistele talwepalitnid.

Kreenholmi wabriku - walitsusele on pakutud tööliste jaoks walmisõmmeldud talwepalituid, ühe suurema firma poolt.

Tööliste wanemate nõukogu palub töölisi, kes palituid soowiwad, endid ülesanda. Hind on 900 marga ümber. W. M.

Töölistele tellitud saapad on kohale jõudnud.

Kreenholmi wabriku tööliste wanemate nõukogu teatab, et wabrikuwalitsuse poolt töölistele tellitud saapad on kohale jõudnud. Saapapaari hind on 215 marka. Wäljaandmine algas juba 25. aug.

Saabaste peale soowijaid on üle 1500, kuid saapaid on tellitud kõigest 500 paari. Saawad ainult need, kes tellimise tööliste wanemate nõukogule sisse andsid. V. M.

„SALON" paberossid on Eestis kõige paremad. — — — — — 20 tk. — 40 mk. O-ü. „TUBAK"

Järwamaalt.

Tuletõrje seltside aastapäewad Ambla kih.

19. augustil pühitses Ambla wabat. tuletõrje selts oma 42-aastast juubelipäewa. Nimetatud selts on kõige wanem selts koha peal, kui ka kogu ümbruskonnas.

Järgmisel pühapäewal pühitses Tapa wabat. tulet. s. oma 41-aastase kestuse juubelit rohke rahwa osawõttel. Tapa alewis on nimetatud selts üks wanemateist, mis asutati warsti peale alewi enese tekkimist.

Eilne seda pühitses Lehtse wabat. tulet. selts oma aastapäewa, mis päewaks walmis sai seltsi oma rahwamaja. Järwala.

Retla sooharimiseühisuse

põhikiri, mis märtsikuul põllutööministeeriumi, kohase luba saamiseks saadeti, on ühisuse wolinikn kätte tagasi tulnud ning Rakwere-Paide rahukogule registreerimiseks edasi saadetud.

Ühisuse asutajad on: J. Linde, J. Nurk, H. Estenthal, V. Ukareda ja J. Aron. Asutajad loodawad, et ühisuse põhikiri warsti registreeritud saab ja seega ühisusel wõimalus awaneb täit tähelepanu oma ülesannete teostamisele pühendada. —on.

Headuse ja — odawuse rekord paberossid „Morits" 20 tk. — 10 mk. O-ü. „TUBAK"

Wiljandimaalt.

Traktorid Tarwastu ümbruses.

Neil päewil ostsid kärstualased „Fordson" traktori ühes rehepeksumasinaga ostis minewa sügisel Riidajas hra Tõhk omale „International" traktori, mis wäga rahuloldawalt töötab ja ilusa künni jätab. Talwel wedas tähendatud traktor jahuweskit ümber. Niisama on ka traktor Tarwastus ja Suislepas. Et ta palju tööjõudu kokku hoiab on paljud põllumehed mõtte peale tulnud neid 3—4 talu peale osta, kuid muretsemist takistab praegu ainult rahapuudus. —son.

Hunte - saak

töötab Suislepi ja Tarwastu ümbruses kaunis rahuloldaw saada; et ka nende kasw liiga hiljaks jäi, wõiwad nad kergesti roheliseks jääda. —son.

Ühispiimatalitus Riidajasse.

Et põllumehel praegu sissetulekud wäga piiratud ja wõimalik oleks rohkemal määral ainult piimast raha saada, otsustasid kewadel osa Riidaja ja Suislepi põllumehi ühispiimatalitust ellu kutsuda, sest piima wedamine Leebiku ühisp., mis 10 klm. kaugel, on wäga raske. Põhikiri registreeriti, kuid maja ehitus jäi edaspidiseks. Praegu hakkas töötama ajutine käsimeierei, millel umbes 1000 toopi piima. Wõi on otsustatud P. K. „Estoonia'le" saata. Kui aga põllumehed siin karja paremini korraldama hakkawad, wõib piima hulk mitmekordseks tõusta. Igatahes huwi selle wastu on. —son.

S.-Jaanis ehitustööliste puudus ja kõrged palgad.

Ehitustööd on praegu S. - Jaanis korraga õige palju käes. Ehitawad asunikud ja ehitatakse ka alewisse. Tääksis on suure pitmameierei ja Lahmusel weski ehituse käimas, wallad lasewad ka kooli- ja waestemaju remonteerida. Et tööd korraga nii palju, siis on loomulik, et tööliste ja meistrite puudus on tulnud. Sellepärast on ka palgad õige kõrgele kerkinud. Lihttöömehi, kes sagedasti alawäärtuslise töö teewad, ei saa alla 30 m. tund, peremehe söögil. Enam wilunud töölised, kes nüüd kõik meistrid on, teeniwad tükitööga 500—700 mk. päewas. On hakatud ka linnadest wenelasi tööle tooma, kes oma ametis enam wilunud ja odawamad on. Gr.

Raiutakse ilupuid.

Suislepi jõe kallas Uue-Suislepi mõisa piirkonnas on looduslikult üks ilusamateist kohtadest, kuid kohalikud asunikud ei näi sellest hoolivat, waid raiuwad jõe kaldal kaswawaid emaleppi järjekindlalt maha. Niisama on mõisa jõeäärne park täiesti hooletus. Mõned karjatawad seal loomi, pöösad on rikutud ja mustus on igal pool wedelemas. Olgu selle iluduse korrashoidja kes tahes ja niisama ka nende omanikud, kuid parki ja ilupuid ei wõiks mitte häwitada, mis iga läbisõitja silmale walus oleks. —S—

Küla simmanid

on Suislepi ja Tarwastu ümbruses õige hoos. Enamasti tuleb aga ikka ette, et paljud ennast täis joowad ja siis igasuguste rumalustega hakkama saawad, nagu pakuks see neile suurt au. Purjus peaga hakatakse wanu arweid õiendama ja nii juhtub, et enamasti kõik simmanid kisklemise ja kaklemisega lõpewad. Tõesti oleks aeg, et sarnased jändid kord lõpeks ja peremehed neid oma ruumides mitte ei lubaks, sest mõnikord wõiwad neil wäga kurwad tagajärjed olla. —son.

Pärnumaalt.

Kommunist Rea kihutustööd tegemas.

Kommunist Rea kasutab parlamendi puhkeaega selleks, et eelolewatel omawalitsuste walimistel hääli saada. 26. augustil oli „seltsimees" Tahkuranna wallamajas kõnelemas, kus „kõnemees" koormatäie sõimusõnu kuulajatele walitsuse kohta ette ladus. Et kõnelejale kangesti wahele hüüti ja „kiindrossikotti" tuua lubati, sai „seltsimees" niiwõrd äritatud, et were pähejooksmise järeldusel nina werd jooksma hakkas ja nii jäidki need wiimased, kõige raswasemad „pommid" tulemata. Rea pidi ka Niitu, wabrikutöölistele kõnelema minema, kuid kuuldes saades, et lauawabriku töölistel, kas „noorehärra" wastuwõtmiseks, wõi muul otstarbel terpentiiniõli oli muretsetud, loobunud „seltsimees" Niitu sõitmisest. № 3.

Kaks õpejõudu juure walitud.

Talli 6-klassilise algkooli hoolekogu ettepanekul harutas wallanõukogu kahe kooliõpetaja juurewalimise küsimust. Laste arwu suurenemise tõttu tunnistati uute õpejõudude juurewalimine tarwilikuks. Et aga lapsed Talli mõisa ära ei mahu, siis otsustati osa klassisid endisesse koolimajasse tagasi wiia, milleks endine koolimaja wastawalt korda seatakse. Walimistel sai häälte enamusega Talli walla kõrgema algkooli kooliõpetajaks Lilly Reimann — kutseõiguseta lõpetas tänawu kewadel Pärnu linna ühisreaalgümnaasiumi ja Jaan Tammann — kutseõigusline ja ka warem kooliõpetajaks olnud. —o—

Palutakse hobuse postijaam awada.

Senini wedas Tori wald omal kulul posti Sindi postkontorist Tori postkontorisse. Et nüüd posti korralikku kättesaamist postkastide ülesseadmisel kaugemates külades hõlpsamaks ja kättesaadawamaks teha, tunnistas wallanõukogu tarwilikuks Tori mõisa hobuse postijaama awamise, kes siis ka Sindist posti Torisse tooks ja agentuuride wahel laiali weaks. Postijaama awamise ettepanekuga otsustati pöörata maakonnawalitsuse poole. —o—

Tori-Seljale uus kooliõpetaja walitud.

Tori-Selja algkooli peale toimetati kooliõpetaja walimist möödunud wallanõukogu koosolekul. Seitsmest kandideerijast waliti Lydia Meier, kes Pärnu reaalgümnaasiumi 1920. a. sügisel lõpetanud ja neli semestrit Tartu ülikooli juures arstiteadust õppinud. —o—

Tartumaalt.

Otepää alewisse elekter.

Otepää alewil on kawatsus omale elektrit sisse seada. Seisukoha wõtmine selles küsimuses oli hiljuti alewiwolikogus, kus elektri sissejeadmine alewisse tarwilikuks tunnistati ja eeltööde tegemiseks sellekohane komisjon waliti.

Elektrit kawatsetakse wõtta Ulila elektrijaamalt. —t—

Otepää tuletõrjeseltsi aastapidu.

Kohalik tuletõrjeselts pühitses 26. aug. oma aastapüha. Oli korraldatud pidusöök, millest osawõtmine seltsiliigetele 100 mk. ja wõõrastele 150 marka maksis.

Pidu algas seega, et hädakella helistama hakati ning tuletõrjujad oma abinõudega turuplatsile kogusid, kus siis kokkukogunud rahwahulga ees mõned ronimisharjutused tehti ja rahwast weega pritsiti. Pärast oli rongikäik tegewliigetel, mil puhul neile ohtrasti lillesid jagati.

Õhtul kell 7 oli pidusöök seltsimajas ja ka tants lõpuks. Ome.

Kastre-Wõnnu Kikkasaare ülewalpidamise kuludeks

otsustas wallanõukogu end. Kastre walla 12.836 puhtakasu rublade pealt à 4 marka, s. o. 51.344 m. sisse wõtta.

Wabatahtlikuks maksu tähtajaks määrati 30. oktoober s. a. —t—

Toikwere ja Torma mõisad planeerimisele.

E. demob. sõjawäelaste liidu Wõtikwere osakond on Wõtikwere wallanõukogule palwe esitanud, et Toikwere ja Torma mõisad ära planeeritaks.

Wallanõukogu otsustas põllutööministeeriumi ees palwega esineda, et Toikwere mõisa, samuti ka Torma mõisa peale selle osa, mis on määratud põllutöökooli jaoks, seaks täielikult planeeritud ja maasoowijatele sõduritele wälja antud.

Juhtumisel kui aga põllutöökooli sisse ei seata, siis tuleks ka Torma mõisa täiesti ära jagada. —t—

Suwewili walmib.

Nõo ümbruses on odra- ja kaerapõllud juba kollaseks löönud ja töötawad warsti küpseks saada. K.-k.

Otepää reaalgümnaasiumis

algas õpetöö 27. aug. Õpilased olid pea kõik ilmunud. Wanadest õpejõududest lahkus kuus. Uusi on senini samasugune arw juure tulnud, ning wajatakse weel kahte uut kooliõpetajat, ühte Eesti keele ja teist laulmise jaoks.

Ka koolíruumide eest on sel aastal hästi hoolitsetud. On remonteeritud saal ja praegu on weel paaris klassis remonttööd käimas, nii et koolimaja päris korraliku ilme on omanud.

Koolijuhatajaks on kohalik kirikuõpetaja hra Lauri. Ome.

oooooooooo

Karskustöö alalt.

Karskusliidu Harju maakonna keskkorraldus.

Et karskustööd Eestis paremini ning põhjalikumalt organiseerida, leidis Eesti karskusliit tarwiliku olewat maakondlisi keskkorraldusi ellu kutsuda, kelle ülesandeks on olla kohalikuks keskkohaks wastawas maakonnas kõigile karskusliidu liigetele, kohalikkudele karskusrühmadele ja juhtida nende tegewust karskusliidult saadud üldjuhtnööride ning kohalikkude olude järele.

Nüüd on sarnane karskusliidu maakondline keskkorraldus ka Harjumaal olemas. Eesti karskusliidu ja Tallinna karskusseltsi „Idee" omawahelise kokkuleppe järele on Tallinna k.-s. „Idee" kõik karskusliidu Harju maakonna keskkorralduse funktsioonid enese peale wõtnud, kusjuures ka keskliidult igakuulist toetust saab, millega omale wastawaid tööjõude teenistusesse wõtta wõib.

Praegu töötab karskusliidu Harju maakonna keskkorralduse juures karskushariduseinstruktor, kes keskkorralduse töid, kokkukõlas karskusliidu tööaktiiwiga, tegelikult juhib ning korraldab ja kelle ülesandeks on Harju maakonnas asuwaid karskusseltse koondada, andes neile ühtlasi juhtnööre nende tegewuse korraldamiseks.

oooooooooo

Omawalitsus.

Rakwere linnawolikogu järjekorraline koosolek,

oli 28. augustil kell 5 p. l.

Juhatab wolikogu esimees J. Lill.

Päewakorras 12 punkti.

Esimesena tuleb arutusele wolikogu otsus 21. juulist k. a., mille järele pagari- ja kondiitri äridele lubatud on hom. kella 7 kuni õhtu kella 8-ni lahti olla, kuna 15. nowembri 1906. a. normaalpuhkeaja seaduse järele kaubelda wõidakse ööpäewa kohta mitte üle 12 tunni. Sel põhjusel oli omawalitsuse asjade peawalitsus nimetatud määruse tagasi liikanud.

Linnawalitsuse ettepanekul otsustatakse pagari- ja kondiitriäride kauplemise aega määrata äripäewadel kella 7 hommikul kuni kella 7 õhtul.

Trahterite 1921. a. maks määrati järgmiste gruppide järele: 1. grupp — alkohooliga restoraanid ja einelauad 2.150.000 marka, ülemmäär 360.000 marka, alammäär 120.000 marka. 2. gruppe — alkoholita tee- ja sõögimajad ja einelauad 120.000 mrk., ülemmäär 75.000 marka ja alammäär 45.000 marka.

Maksu tähtaeg weerandaasta wiisi ettemaksmisega.

Kahele Rakweres asuwale kinole otsustati lõbustusmaksu 1924. a. peale 300.000 marka määrata. Maksu tähtaeg ühe kuu wiisi ette makstes.

Sõiduriistade pealt otsustati 1924. a. järgmist maksu wõtta: Kaheratta kaarikud wedrude peal ja pikkwankrid 300 marka; tõllad ja kallesid 1000 marka; mototsikletid 500 marka; weo- ja sõiduriistad iga hobusejõu pealt: a) isiklikuks otstarbeks tarwitatawate pealt 500 marka ja b) reisijate wedamiseks 350 marka. Jalgrattad abimootoriga 250 marka.

Rakwere linna wanaaegsete arhiiwaalide (wanade dokumentide) korraldamiseks määrati 105.000 marka krediiti.

Kellategija A. Rose palwe, et temale linnawalitsuse poolt tasu määrataks Rakwere ew. lutheriusu kirikutorni tunnikella korrashoidmise eest, ei leidnud rahuldamist, tähele pannes, et kell koguduse oma on, aga mitte linna. Siiski otsustati selle üle kiriku eestseisusega läbirääkida.

Palwemaja uul. nr. 5 Mortimeri liikumata waranduse pärija Antonie Thali palwel, wabastati teda liikumata waranduse maksust 1923. a. kohta.

Linna 1. algkooli kooliõpetajale J. Liiwile määrati 1922. a. saamata palga wäljamaksmiseks krediiti 7934 m. 40 penni.

Linna 3. algkooli tunniandja, kooliõpetaja Weera Birkenfeldti palwel määrati temale abiraha tema mehe matmiseks 3000 marka.

Linna 2. algkoolist lahkunud kooliõpetaja H. Nomdoki asemele waliti neiu Hilda Ernits.

Usuõpetajaks tütarlaste gümnaasiumi waliti pastor Stein.

Koosolek lõppes kell 7 õhtul.

„Rakwerelane".

Omawalitsuse asjade peawalitsuse poolt wallasekretääride kursuste juhtnöörid wäljatöötatud.

Omawalitsuse asjade peawalitsus saatis Harju maakonnawalitsusele juhtnöörid, mis sisaldasid eneses teateid eelolewate wallasekretääride lühikeseajaliste kursuste töökawa ja aja kohta.

Maakonnawalitsus leidis, et omawalitsuse asjade peawalitsuse poolt wäljatöötatud kursuste õpekawa otstarbekohaselt kokkuseatud on. Ühtlasi awaldab maakonnawalitsus soowi, et omawalitsuse asjade peawalitsus waldade omawalitsuse ajutuste jaoks kindla raamatupidamise süsteemi wäljatöötaks, millega wallaametnikud kursuste ajal tutwimeda wõiks.

Praegu walitseb walla omawalitsustes ühtlustatu raamatupidamise süsteem, mis waldade asjaajamise tööd tuntawalt raskendab.

Omawalitsuse asjade peawalitsuse poolt 1. sept. — 1. okt. k. a. kindlaks määratud kursuste aeg, on Harju maakonnawalitsuse arwates kursuste pidamiseks ebakohane, sest eesolewad maakonnanõukogu liigete walimised toowad endaga wallawalitsustele hulk erakorralisi tööd kaasa, mille tagajärjel wallaametnikkude kursustest osawõtmine raskendatud on. Sellepärast tuleks kursuste pidamise aeg ümbermuuta.

—c.—

Majandusline elu.

Hinna tõusu ja langemise ettenägemisest.

Igaüks, olgu ärimees wõi tarwitaja, tahaks ette näha, kas üks wõi teine asi kallimaks wõi odawamaks läheb. Otsitakse hinnamuutuse tundemärka, rehkendatakse ja mõnikord on ettearwamine õige, teinekord petab. Sellepärast tekib küsimus: Kas ei ole kindlaid tundemärka, mis hinnamuutusi ette arwata laseksid, nii et pettumusi ei tuleks?

Siin peab ütlema, et tundemärka on, mis ette ainata lasewad, aga wiga seisab selles, et ei saa neid tundemärka kätte. Enamasti tulewad nad alles pärast nähtawale, kui neist enam kasu ei ole, mõnikord jäätwad märkamata ine. Selleşt saab siis aru, kui lähemalt waatame, missuguste tundemärkide järele hinna kõikumist wõib arwata.

Asju tehakse maailmas mingisugune hulk. See peaks teada olema. Neid asju tarwitatakse mingisugune hulk ära. See peaks ka teada olema. Nii walmistamisele kui ka tarwitamisele tulewad mitmesugused takistused ja hooguandmised. Ka need peaksid teada olema. Müüjate ja ostjate arwamine, kas üht asja palju wõi wähe on ja kas teda wähem wõi rohkem hakatakse nõudma, tähendab hinna kujunemisel wäga palju. See arwamine peaks niisama teada olema. Hind ei olene ainult asja wäärtusest, waid ka raha kalliduşest, aga rahal on omaette käik. See peaks ette ka teada olema, jne.

Statistika ei sunda kõiki neid nähtusi kokku wõtta, mis nimetatud. Teisest küljest jäätwad teated tundemärkidest hiljaks. Ehk küll juba teateid telegraafi kaudu ruttu wõib edasi anda, on see nii kallis, et ainult lühikesi teateid antakse, mis hindu näitawad, nagu nad juba on olnud. Muude teadete edasiandmine jääb kirjade ja ajalehtede hoolde, aga need teated jäätwad wanaks.

Siis — kes on see, kes sunnab kõiki tundemärkisid arwesse wõtta ja nende järele õiget otsust teha? Ei ole weel inimest, kes wõiks öelda, et waat' ma kuulutan hinna tõusu wõi langemist ette ja wastutan ainelselt, et kõik nii läheb, nagu ma olen öelnud.

Kõige rohkem, mis praeguses olukorras alles teha wõib, on üksikuid teateid seisukorra kohta õigaselt edasi anda ja järelduste tegemine igaühe enese hoolde jätta. Sellegi alal on weel palju teha. Nimetame mõnda punduşt.

Meie oma turg on alles meile wõõras. Wenemaaga koos oli statistika ühine. Ainult elanikkude majapidamiste ja ettewõtete hulk lasewad natuke arwata, kui palju meil üht wõi teist asja waja on wõi kui palju meil walmistatakse. Täielikumat selgust wõime aastate pärast loota.

Wälisturgude tundmine teeb niisama raskusi. Meie kaubitsemine juba paljude maadega. Nende maade turud peaksid meile nagu oma peopesa kõigi ta joontega tuttawad olema. Nad ei ole. Meil puudub ajaleht wõi ajakiri, mis wälisturgude tutwustamise Eesti lugejatele oma ülesandeks oleks teinud. Wõimalik, et ta järele ei tunta weel tarwidustki. Praegused lehed toowad juhuslisi teateid. Wäljamaa ajalehtedest käib weel peaasjalikult Saksamaa lehti. Nemad jätawad lugejale wäga segase ettekujutuse, niisamasuguse, nagu Saksamaa praegune seisukord.

Niisuguses olukorras on raske ja koguni wõimata ette näha, kuidas hinnad mujal maailmas kujunewad.

Ehk küll üldse praeguste teadmiste ja andmete juures hindade kõikumise ettenägemine niisama raske on kui ilmade ettekuulutamine, siiski, kui palju andmeid käepärast, wõib ainata, kuidas lood lähewad. Tuleb teinekord pettumus, siis peab sellest troosti leidma, et majandusline tegewus on igal alal riisikoga ühendatud. Piiidma peab, et pettumuse läbi makstud % % suuremad ei tule, kui oma ja terwe rahwa majanduslised huwid lubawad. Majandusline tegewus ei tohi olla õnnemäng, kus üldse ei tea, mis peale tuleb, kas kull, wõi kiri. Siin on, nagu öeldud, Eestil weel palju teha, iseäranis, kitsamalt öeldud, tulewasel kaubanduskojal.

Andmed peawad hakkama tulema raadioteel, telegraafi kaudu, õhupostiga, rohkem kui niiid. Siis juba wõib Tartu ilmade kuulutajatele järele teha katsuda, muidugi teadmises, et ilm wäga ilus wõib tulla kui sagedad wihmahood on ette nähtud, wõi wastupidi.

Tekstiiltööstuse tooresainete ja -saaduste wäljawedu Eestist 1923. a. esimesel poolel.

Nimetatud aineid — 1.489.028.433 marga wäärtuses wälja weetud, seega üle poole terwest Eesti wäljawoost.

Käesoleva aasta esimesel poolel on Eestist riigi statistika keskbüroo andmete järgi tekstiiltööstuse tooresaineid ja saadusi järgmisel arwul wälja weetud:

Linu — 481.110 puuda — 908.288.500 marga wäärtuses, mis kogu 1923. a. esimese poole wäljawoost — 34,7 prots. wälja teeb; takkusid — 32.145 puuda — 32 milj. 172.600 marga wäärtuses; puuwilla lõnga — 8.497 puuda — 56.448.500 woost — 15,8 prots. on; linast riiet — 56.805 puuda — 423.040.800 marga wäärtuses, mis kogu 1923. a. esimese poole wäljawoost — 15,8 prots.; linast riiet — 205 puuda — 454.000 marga wäärtuses, millast riiet — 2.192.000 marga wäärtuses; kalewit — 1.415.683 marga wäärtuses; purjeriiet — 45.815.000 m. wäärtuses; linast lõnga — 4.035.000 marga wäärtuses ja muid eelpool nimetatud tööstusesaadusi wähemal arwul.

Üldse on tekstiiltööstuse tooresaineid ja walmissaadusi Eestist 1923. a. esimese kuue kuu jooksul wälja weetud — 603.098 puuda — 1.489.028.433 marga wäärtuses.

Kogu Eesti wäljawedu sama aja jooksul oli 2.688.109.668 marka suur, seega on siis tekstiiltööstuse tooresaineid ja -saadusi nii rohkel määral wälja weetud, et nende wäärtus üle poole terwest Eesti käesoleva aasta esimese kuue kuu wäljawoost on.

Üksikute maade järgi on tekstiiltööstuse ainete wäljawedu järgmiselt kujunenud:

Belgiasse	402.390.000	m. wäärt.
Inglismaale	259.142.200	„ „
Saksamaale	215.340.300	„ „
Taanimaale	140.889.250	„ „
Lätimaale	138.741.983	„ „
Rootsimaale	112.298.900	„ „
Soomemaale	111.562.350	„ „
Danzigi	45.267.150	„ „
Prantsusmaale	59.020.300	„ „
Norrasse	3.280.000	„ „
Wenemaale	1.094.000	„ „

Sama aja jooksul on Eestisse sisse weetud tekstiiltööstuse walmisaineid — 872.108.260 marga wäärtuses, peaasjalikult Saksa- ja Inglismaalt, nimelt Saksamaalt umbes 450.000.000 marga wäärtuses ja Inglismaalt — 350.000.000 marga wäärtuses. Teistest riikidest, nagu Lätist, Rootsist, Soomest jne., on nimetatud saadusi sisse toodud wähemal arwul.

Nagu sellest näha, ei ole meil tekstiiltööstuse saadused, nagu kalew, puuwillariie jne., just kodumaal weel turgu suutnud wõita. Ostetakse ikka endiselt weel Inglise ja üldse wäljamaal walmistatud kangaid, kuna aga meie oma tööstusesaadused wäljamaale wiia tulewad.

Kaseini wäljawedu Eestist.

Käesoleva aasta esimesel poolel on riigi statistika keskbüroo wäliskaubanduse andmete järgi Eestist kaseini (keemiline aine, mis esineb piimatööstuse saadusena) wälja weetud 5727 puuda — 4.801.300 marga wäärtuses.

Üksikute kuude järgi on kaseini järgmisel määral wälja weetud: Jaanuaris — 1650 puuda — 1.018.000 marga wäärtuses, weebruaris — 1149 puuda — 654.360 marga wäärtuses, märtsis — 1037 puuda — 590.520 marga wäärtuses, aprillis — 683 puuda — 819.600 marga wäärtuses, mais — 662 puuda — 894.400 marga wäärtuses ja juunis — 544 puuda — 814.500 marga wäärtuses.

Saksamaal kaswab tubaka tarwitamine.

„Comm. Rep." pöörab tähelepanu huwitawa nähtuse peale, et Saksamaal, kus rahatwäärtuse langemine elamise kalliks teeb, tubakatarwitamine alaliselt kaswab, sest et inimesed oma näljatunnet tubakaga püüawad maha suruda. Piibutubakat on hakatud tarwitama 50—60 prots., paberositubakat aga 100 prots. rohkem kui enne sõda.

Ühisriigid ostawad Euroopast telliskiwa.

„Comm. Rep." teatel on tänawu üle 20 tuhande tonni telliskiwa Hollandist Ühisriikidesse weetud.

Taani-Leedu kaubaleping.

Nagu Kopenhaagenist teatatakse, on seal alla kirjutatud Taani ja Leedu wahel ajutine kaubaleping enamsoodustuse põhimõtel. Samasuguse lepingu on Leedu sõlminud Islandiga.

Ameerika kiwisõe kaewandustes streik wodata.

Inglise ajakirjanduses peetakse wõimalikuks, et Ühisriikide kiwisõe kaewandustes tööseisak tuleb.

Masinatööstus Saksamaal

Teatatakse, et Saksamaa masinatööstus raskes seisukorras on. Wabrikud wõiwad ainult 30 prots. tooresmaterjaali saada, mis neil waja läheb.

Linakasw ja linaturg.

Wäljamaa lehtedes teatatakse, et Wene linad õitsewad ja head saaki lubawad.

Inglismaale on juulikuus Wene linu 450 ja takku 350 tonni wiidud.

Inglise andmete järele on tänawu aasta Pärnust 1.031 tonni linu ja 210 tonni takku wälja saadetud.

Shotimaalt teatatakse, et seal wabrikud ikka ainult niipalju ostawad kui just waja on.

Belgias takistab rahakurs linadega äri tegemast.

Siberi wõi Londoni turul.

Siberi wõi on jälle Londoni turul müüigile ilmunud, nagu Inglise lehtedes teatatakse. Hind on 140—160 shillingit tsentner, nii kuidas wõi headus. Hinna poolest on Siberi wõi wäga odaw. Ka Wene munad on jälle müüigil, aga neist öeldakse mõni jagu halwaks läinud olewat.

Toiduainete hinnad Inglismaal.

Wõihinnad on augustikuus kõik aeg kallimad olnud kui mõni aeg waremalt. Augusti teisel nädalal langes hind natuke alamale. Nüüd 25. paiku oli jälle kallim. Sealiha on jälle kallinenud ja õige palju. Munade hinna tõus näib seisma jäänud olewat, isegi wäikest langemist on märgata. Juustuga on lugu niisama kui munadega.

Minewaastaste hindadega wõrreldes on wõi ja liha hind odawam, aga juustul kallim, kuna munadel peaaegu sarnane.

Hindade kõikumine Inglismaal.

„Times Trade Suppl." ülewaade näitab, et puuwillade hind wiimasel ajal palju on kõikunud ja ikka tõusta püüdis. Head keskmised Ameerika puuwillad maksid Liverpoolis 23. aug. 15,38 pensi nael. Puuwillane lõng on juunikuust saadik odawamaks läinud.

Willade hind püsib augustis paigal. Ta on odawam kui juulikuus oli.

Siidi hind langeb juba maikuust saadik alaliselt.

Naha hinnad on odawamad kui enne sõda ja müük on wäike.

Nisudel, loomatoiduwiljal ja jahudel on hind augustikuu kolmandal nädalal langema hakanud. Riisil oli langemine augustikuu teisel nädalal.

Kohwi ja tee hinnad seisawad paigal. Suhkru hind langes hiljuti, aga nüüd on jälle püsiw olnud. Oliseemned läksid augustikuus odawamaks.

Metallidest on augustikuu kolmandal nädalal toores raud ja teras, wask ja elawhõbe hinnas langenud, Inglise tina, antimon, nikkel ja tsink aga kallimaks läinud, kuna seatina juba kauemat aega oma hinda ei ole muutnud.

Seisukord suhkruturul.

Inglismaa on omale, nagu sealsed lehed teatawad, suhkrut õige rohkesti tagawaraks muretsenud, tarwitamine aga on märksa wähenenud, sest et suhkru hind kallis. Nüüd ei ole seisukord turul kindel. Lepingutes, mis suhkru ostmises edaspidise aja peale tehtakse, määratakse hind odawam kui kohal oleva suhkru hind on. Euroopa mannermaa peedisuhkru saagi lootused on head.

Kiwisõte hind.

Inglismaa kiwisõed on wiimasel ajal jälle odawamaks läinud — paremad ised rohkem, halwemad wähem.

Kulla ja hõbeda hind.

Kulla hind püsib wiimasel ajal peaaegu penji üle 90 shillingi unts. Hõbeda unts maksab weidi alla wõi üle 31 penji

Põllumajandus.

Läänemaa põllumajanduslik ülewaade.

Läinud suwi on põllumehele palju pealwalu teinud oma wähese päikese ja rohke wihmaga, mis põllumehelt suurt osawust nõudis, et oma tööga korda saada.

Niiid, kus taliwilja peksmine ja külw käsil, on jälle wihmasajud sagedamaks läinud, mis seda suuremat muret sünnitab.

Taliwili on põllul hukkaminemas. Suuremate masinatega peksmine sünnib lageda taewa all. Wiljakiiunisid, kuhu wili ära mahuks, on wähe olemas.

Seemendamine on juba täies hoos, kuid paljudel puudub seeme, mida nudsest peab mõtma. Mõnel pool on juba orased põlduel punetamas, teistel on külwitöö kibedasti käsil, kuna tasase ja madalate maade juures on weel mga ettewalmistuse-tööd pooleli.

Suwewili on kehw, iseäranis odra-põllud peale ussi häwitustööd. Ainult kartul annab weel lootust, wõib olla, heaks saagiksi. Kaugeltki ei wõi weel kartulisaagi üle julge olla. On jilgis joe, wõib saaki saada, tulewad aga öökiilmad warakult, siis on ka need lootused maha maetud.

Sarnased, mittekorralikud ajad näitawad aga ka põllumehele wäga selgelt, kui tähtis on see, kui põldu hästi ja korralikult haritakse ja wäetatakse. Hoolas põllumees saab alati wähem kannatada, mida igal põllumehel tuleb meeles pidada.

—ff.

Wirumaa põllutööde ülewaade.

Rukkilõikusega ollakse juba suuremalt jaolt lõpul. Seemne tarwis on paiguti ka rukist pekstud. Wäljaand on keskmine.

Kellel wana seemet tagawaraks oli, nendel on rukis külwatud ja paiguti haljendawadki juba orasewäljad. Uue seemnega ei ole weel niikaugele jõutud. Iseäranis on asunikud seemnega hädas. Wana ei ole ja uue peksmiseks puuduwad tarwilised ruumid. Nii jääb mitmelgi seemendamine hiljaks. Madalamates kohtades on paiguti seemendamise maa nii märg, et hobust peal ei kanna. —

Enamasti on tõuwiljad kenad, wäljaarwatud rikutud kohad, ja tõotawad samuti kui rukkidki, keskmist saaki.

Kartulid on kõrgemates kohtades kenad ja kaunis suured, kuna madalamates paikades mädanemise märkisid küljes leidub. Warem mahakehtud on kenamad, kui hilised, niihästi warte kui saagi poolest. Iseäranis on punased märjas maas terwemad kui walged.

—r—

Metsloomi kaswatajad talud Kanaadas.

Niisuguseid talusid, kus metsloomi nahkade saamiseks Kanaadas kaswatati, oli „Times Trade Suppl." teatel läinud aastal üle 1000. Suuremas jaos neist, nimelt 960, kaswatasid rebased. Teistes kaswatati mitmesuguseid muid nahaandjaid. Talude arw, kus metsloomi kaswatatakse, suureneb. Rebase-talusid üksi oli 1922. a. 185 tükki rohkem kui 1921. a. Teiste arw on 12 wõrra suurenenud.

oooooooooe

Turu teated.

Pärnu turg 28. augustil.

Puuturg tühi. Kõige rohkem liikumist aiasaadusturul. Jahu turul wähe; küsitakse rukkijahu puudast 280—290 marka, nisujahu puudast 380—400 marka, odrajahu ei ole müügil näha. Teraswiljast müügil ainult odrad, needki toobiwiisi, küsitakse 14—16 marka toobist. Kartulid kaunis rohkesti, küsitakse 7—8 marka toobist. Kanamunadest küsitakse 14—15 marka paarist. Rõõsapiima toop 14—15 marka, hapupiima toop 7—8 marka. Wõinael 65—70 marka, lauawõid müügil ei ole. Lihaturul hinnad endised. Kalaturul liikumine wäike. Heinaturg wõrdlemisi rikkalik; küsitakse põlluheina puudast 80—90 marka, maaheina puudast 55—60 marka. Marjaturg: Tikerberid 30 marka toop, waarikad 45 marka toop, mustikad 25 mk. toop, punasedjõstrad 13 marka toop.

Sapiens.

Wõru laat 27. augustil.

Üle paarikümnise waheaja peeti siin laata, mis rohkesti inimesi kokku meelitas. Ka mõjus rahwahulga suurenemisele rohkesti kaasa koolitöö algus, milleks ligi tuhat õpilast maalt linna tulid. Juba hommiku wara hakkas rahwast kokku woolima ning kestis pea kella 10. Igal linnatulijal oli ikkaga midagi müügi jaoks kaasas. Rohke rahwahulga peale waatamata oli ostmine ja müümine keskmine.

Palju oli hobuseid ja lehmi müügile toodud. Hobustest osteti ja müüdi umbes 20.000—10.000-margalisi, kuna odawamaid ja kallimaid wähe kaubeldi. Piimalehmade hind kõikus 6000—8000 margani, kuna häist lihalehmist ka rohkem makseti. Lambad maksid 500—1000 mk., wasikad 700—2000 mk., põrsad 5-nädalised 900—1200 mk. paar.

Kodukootud riiet oli igal pool näha. Riide kiiinar maksis 125—300 mk. Samuti kaubeldi ka wabriku riidega. Koguni talwe kaupsone oli laadal näha.

Rohkesti ning iseäranis talumeestele tarwis minewast kaubast oli puuvanumaid, milede müümine ja ostmine elaw oli. Ämbrid maksid 275—300 mk., wannid 200—250 mk., wärkesed sõelad 275—300 mk., suured kartulisarjad 800—1200 mk. jne. Oli ka kaunis suur hulk kartuli korwe, mis 25—40 mk. tükk maksid. Lihtsad toolid maksid 200—300 marka.

Sõidumiistu oli wähe. Töömankrid maksid 9000—11.000 mk., pikkmankrid 10.000 kuni 13.000 mk. jne.

Mööblist oli kummutid, laudu ning jänge. Kummutid maksid 4000—6000 mk. tükk, lauad 600—1300 mk. tükk ning jängid 1200—3000 mk. tükk.

Nahakaupluşi oli ka igalpool näha ning müümine oli elaw. Pastlanaha nael maksis 110—115 mk., mustaks wargitud wasikanahk 600—800 mk. tükk, lambanahk 350—500 mk. tükk. Hobuserüstad walmistehtud maksid 3600—4200 mk. headuse järele. Saabasteşi oli samuti laat üleujutatud. Weesaapad maksid 1700—2300 mk. paar, kummasid 900 kuni 1600 mk. paar, naisterahwa kingad 650 kuni 1200 mk. paar.

Pudukaupmehi oli keskmiselt.

Ostu - müügi loidust tuleb muidugi sellega seletada, et praegu rahwal raha wähe on.

Leska.

oooooooooe

Kursid.

Tallinna börse kursiseel.

30. augustil, 1923. a.

	Tehtud.	Ostjad.	Müüjad.
1 Dollar . .	—	346	347,50
1 Naelsterling .	—	1575	1582
1000000 Saksa m.	—	30	50
100 Soome „	—	952	962
100 Rootsi krooni.	—	9240	9290
100 Taani „ .	—	6400	6500
100 Prantsuse fr. .	—	1985	2010
100 Hollandi guld.	—	13590	13690
100 Lätt rubla .	—	133,25	136,75
100 Tšeho-Sl. kr.	—	1015	1045
1 kuldrubla . .	—	170	—
100 Itaalia liiri .	—	1195	1525
100 Helweetsia fr.	—	6275	6325

Väärtpaberid	Nominaal väärtus	Wiimane dividend	Ostjad	Müüjad
Obligatsionid				
E. W. Wõidulaen	—	—	9 7	110

oooooooooe

Wäljaandja Kirjastuse Osaühisus „Kaja".
Wastutaw toimetaja A. Tupits.

A.-S. „Helios"

Aptegi- ja kosmeetikaainetega kauplemise, keemia-farmatsöitliste präparaatide walmistamise, arstirohtude ja tehniliste taimede kaswatamise ja ümbertöötamise selts.

Rohukauplus, ladu ja peakontor:

Tartus, Promenadi uul. 7. Telefon 5-62.

Wabrik ja katsepõllud: Uus-Sõwi uul. 1. Telefon 2-30.

Lõhna-õlid
Puudrid
Eau de Cologne } kodumaa ja wäljamaa
Vegetal
Hambapulbrid
Tualett nahakreemid
Tualettasjad, käärid, peeglid, kammid, nessessäärid jne.
Tualettseebid kodumaa ja wäljamaa
Kummikaubad
Marle ja sidemed
Keemia klaas ja araeomeetrid
Põewapiidi aparaadid ja tarbesnõud.

En gros. **En detail.**

Tartumaa Pank

end. Mõisnikkude Krediitkassa ruumides, Lihaturg nr. 7.

Wõtab raha hoiule ja annab laenusid

Laenude saamiseks on põllumeestel eesõigus.
Tähtajalised hoiusummad saawad tarbekorral
—:— igal ajal wäljamakstud. —:—

KINNITUS AKTSIA SELTS

EESTI LLOID

Tallinnas, Pikk uul. nr. 28.

Kõnetraadid: 6—24, 17—03.

Tulekinnitused
Elukinnitused
Õnnetusjuhuste kinnitused.
Weokinnitused

5883

Kinnitage oma warandust ja elu kunni weel aega.

Roosna kartulitõhisus, Järwamaal, Nõmkülla wallas waab eeltulewals hooajaks hästi wiimud

piiritusemeistrit,

kes ka ühtlasi piirituşewabriku raamatupidamist ja piirituşeliirjade walmistamist hästi tunneb. Töendawad tunnistused endise teenistuse ja ameti oskuse üle tarwilitud. Soowitaw oleks ka wabriku sisseseade remonteerimise tundmine. Palk kokkuleppe teel. Kaupa tehakse pühapäewal, 2. septembril s. a. kell 4 p. l. Roosna mõisas, Ambla ligidal, üle Tapa.

Ühisuse juhatus.

Kuilatsi wallas

wõtab „Kaja" ja „Teataja" tellimisi wastu herra J. Saul, Adumõisas.

Wana Otepää wallas

wõtab „Kaja" ja „Teataja" tellimisi wastu peremees h-ra J. Wäärsi.

Estonia teater

Reedel, 31. augustil s. a.
kell pool 8 õhtul.
Rahwaetenduseks

„Neetud talu"

A. Kitzbergi 4. waat. komöödia

— —

Laupäewal, 1. sept. s. a.
kell pool 8 õhtul.

„Lõbus talupoeg"

Leo Fall'i operett 3 waatuses.

„Estonia" kontserisaal.

Pühapäewal, 2. septembril s. a.
kell pool 8 õhtul
Estonia sümfooniaorkestri

I rahwakontsert.

Juhatab **R. Kull.**
Solistid: pr. **S. Walk-Bogdanowskaja** (arpha) ja pr. **M. Päts-Jakobson** (sopran)
Algus kell pool 8 õhtul.
Pääsetähed 50—100 margani.

Dr. Fr. Assmuth.

Lastehaigused

Wastuwõtmise tunnid 1/2 10—1/2 11 ja 3—4.
Pikk uul. 41 krt. 5.

Silmaarst

Dr. N. Genss

wõtab wastu k. 8—11 ja 3—1/2 6
Harju uul. nr. 45, krt. 7.

Lastele ehk täiskaswanutele annab hästi

Saksa keele lunde,

wiimud õpetajanna.
Pühawaimu uul. nr. 8 kr. 5.
Küsida 2—3 ja 5—6.

Akna-klaasi

Ukse { lukke käepidemeid hingesid ja riiwe

Puukruwe
Katusepappi
Pliidiraudu
Lati-, sindli-papi- ja krohwi- { naelu
Pilliroogu
Traati igas jämed.
Ahju-, pliidi-kriska- ja puhast. { uksi
Ahjuklappe
Siibrid ja kriiskasid
Musti, emaleeritud potte ja padasid
Hobuse-looma-treng- ja { kette
Soome kirweid
Rehwi-, rõnga-ümmargust kandillist, hobuse-, winkli- ja witsa- { rauda
Tsingitud pange
Wankripusse jne.

soowitab mõõdukate hindadega

Carl Pedraudse

Tartus, Kaubahoow 13.

Põhja-Eesti Põllutöö Keskkooli wastuwõtmise eksamid

on 10. septembril kell 9 hommikul Jänedal.

Koolijuhataja.

Tallinna kolledz

Palun kõiki Tallinna kolledzi (keskkooli osa) õpilasi (ka neid, kes uuesti on wastu wõetud) ilmuda 1. septembriks kella 5 kolledzi aulasse. Annan seletusi kolledzi iseloomu ja töö korralduse kohta.

Kolledzi juhataja **M. Wälbe.**

Ärge hoidke asjata raha kodus!!!

Raha kodus ei too ühtegi kasu!
Raha on kodus kardetaw hoida!

Raha wõtab hoiule

jookswale arwele ja tähtaja peale
ja maksab hoiusummade eest
—— ajakohast protsenti ——

Kolmas Tartu Laenu - Hoiu - Ühisus

TARTUS, SUURTURG NR. 8.

C. PEETSI masinatööstus, Tartus

Pihkwa uul. nr. 64. Telef. 5-35.

Tööala:

wasewalamine, wasesepa-, katalsepa-, lukusepa-, sepa-, (Tartus enneolemata kiirtagumine rõhutud õhuga) ja treimine.

Walmistab:

Piimatalituse sisseseadeid (masinaid), igasugu teisi masinaid ja nende uusi osasid.

Ehitab ja seab üles:

Piimatalitusi, jõu- ja käsitsi töötamiseks.

Parandab:

Piimatalituste sisseseadeid (masinaid), rehepeksumasinaid, lokomobiile, mootor-traktoreid jne.

Töö laialt tuntud headuses ja eesku ulikkusega wõistlemata.

Alati saadawal:

Piimatalituste sisseseades igasugu masinad, transmissiooni wõllid, rihmasheibid, rõngasmääre laagrid, lae ja seina laagripukid (krausteinid), mitmetsugu rehepeksumasinate, reha ja sarja wõllid pea igas mõõdus ja laagrid, aurukataldele armatuurid (kraanid, wentiilid jne.)

C. Peetsi masinatööstus, Tartus
Pihkwa uul. nr. 64. Telef. 5-35.

Teatame, et oleme oma kontori Kuninga uul. nr. 6

üle wiinud

Suure Karja uul. nr. 3.

Fr. Kangro ja Ko.
Kõnetraat nr. 6-84.

Oma tööstuse:

Wankrimääret,
Köied,
Nöörid,
Ohjad
ja masinarihmad

Ladus petrooleum ja masinaõli.

Kaubamaja

Jaan Maim

A.-S.

Tartu, Wabriku uul. 3, telefon 3-59.
Kauplus Kaubahoow 21-a, tel. 4.71.

Eestonia villatwabrik

Tartus, Kiwi uul. 1

teatab, et uute masinatega on tööjõudu suurendatud ja selle tõttu on wõimalus kraasimise-, letramise- ja lõnga torrutamise töid lühikese ajaga wõistlemata headuses walmistada.

Müüakse

sõjawäe loitlusladudes S. Batarei uul. nr. 13 suusõnalisel enampakkumisel 3. septembril s. a. kella 12 ajal päewal allpool järgnewad alawäärtuslised ained:

1) Suitsupekki . . . 700 klg.
2) Biskwiiti . . . . 16 klg.
3) Suhkrut . . . . . 137 klg.
4) Soola . . . . . 30 klg.
5) Kohwi . . . . . 5 klg.
6) Sardiinisid . . . 15 klg.

Lähemaid teateid müümise üle, kuni müümiseni wõib saada ladude kantseleist S. Batarei uul. nr. 13.

J. Kaus, laduwalitseja.
G. Truumann, asjaajaja.

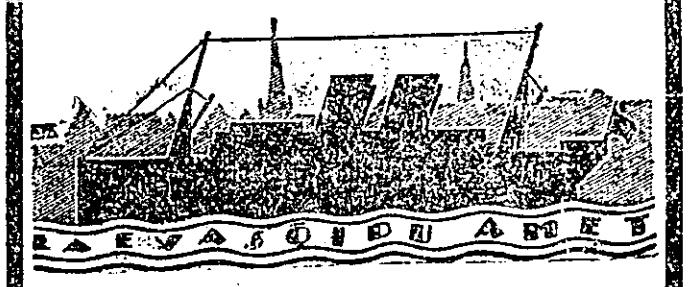

teatab, et aurik

„Kungla"

hakkab 4. septembrist alates nädalas üks kord ühendust pidama Wiru liinil.

Wäljasõit Tallinnast igal teisipäewal kell 8 hom.
Ärasõit Wõsult igal neljapäewal kell 7 hom.

Laewasõidu Amet
Tallinn, Kõnetr. 2-96.

Peaaegu uus 8 hobuse jõuline (24—38 effekt. hob. jõudu) Lanzi wabriku komplekt

isesõitja rehepeksugarnituur

on kohe odawa hinnaga müüa.

Kirjalikud pakkumised flt. „rehepeksugarnituur".

Kõigesuurema ja wanema Inglise

CLAYTON & SHUTTLEWORTH'i

wabriku isesõitjad ja hobustega weetawad

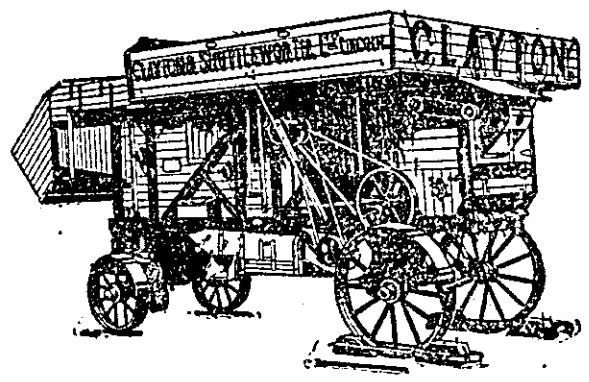

rehepeksugarnituurid

on ilmakaulsuse wõitnud oma tehniliselt kõige täielikuma konstruktsiooni, tugewa ehituse, suure töövõimu ja erakorraliselt pika ea tõttu. Kõik Eestimaale määratud garnituurid saawad **eriti** meie maa oludele wastawalt niiske ja märja wilja peksmiseks ehitatud, sellepärast ei tule ühtegi ummistust ette ja kõik terad, isegi kõige kõhnemad, saadakse kõige paremalt puhastatult ja sorteeritult kätte, mis tõttu CLAYTON'i garnituure meie maal kõige paremateks ja otstarbekohasemateks loetakse

CLAYTON'i wähemaid peksumasinaid ehitatud töötamiseks traktoritega ja naftamootoritega
CLAYTON'i ristikheinaseemne peksumasinaid

CLAYTON'i kõige ökonoomilisemaid

lokomobiile

ülekuumendatud ja küllastatud auruga, meie maa kütteoludele wastawalt ehitatud igasuguse wäike- ja suurtööstuse jaoks, 4 kunni 1000 hobuse jõuni.

CLAYTON'i naftamootore
SAEKAATREID igas suuruses
FORDSON traktore 10/20 HP.
OLIVER hobuseatru — kõigis suurustes
Sõidu- ja weoautosid, auto-omnibusse kõigis suurustes

soowitab omast ladust kõige soodsamate hindadega ja lahedate maksutingimistega

Hans Winnal,

TALLINN, S. Tatari uulits nr. 1. Kõnetraadid: 3-42 ja 3-72.

A.-ü. „Ühiselu", Tallinnas, Pikk uul. 42.